

אונקלוס

שמות בז תצוה

תעה

וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ בְּתִית
וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ בְּתִית

רש"י

לקט בהיר

מ) דאין לפרש זך בלי מערובת שמן ממין אחר רק שמן זית, שזה פשוט הוא מאומרו שמן זית, ודאי שפירושו בלי פסולת דהיינו בלי שמרים, ועדיין אינו מספיק שאין לדבר זה שיעור, ולעשותו זך צהיר וללול כמים אי אפשר, אלא ודאי לא עליך המלאכה לגמור, אלא התורה הקפידה שתעשינו באופן שיהיה זך, וגם אמר הכתוב, "כתיב", שבאופן זה שיהיה כתיב ולא עמוח יהיה השמן זך א"כ מה זה שאמר מקודם "זך", אלא ודאי שב' דברים זיה הכתוב שהיית בעלמנו יהיה זך וגם מעשיהו יהיה זך, והיכי דמי, כמו ששינו מגררו פי' יכול גרגרים אחדים אחת מכלן ואחת מכלן מראש האילן מקום שהשמש שלט בו היטב, וזיתים אלו יהיו שמנס זך, וגם בזיתים הללו יהיו מעשיו מיוחדים לזכות, שלא יטחנו אלא כחשן, וגם אחר הכתיבה לא יעול אלא טפה ראשונה (ג"א: מא) ומצבת למאור אך למותר, שהלא כתיב להעלות נר תמיד, אלא למעוטי צא, דוקא למאור חיוב כתיבת ופסול בטמון, אבל למנחות כשר אף שמן השני והשלישי, ומיעוט זה לא צא לפסול שמן הראשון למנחות, הגם שיש סברה שצא לפסולו לפי שמן הראשון אין בו טעם מחיקות כמו בשני, ת"ל להלן (כ"ט מ') ועשרון סולת בלול בשמן כתיב, למדנו שכשר

אור החיים

ב. ואתה תצוה... רצ"ח לדעת למה הולך לומר ואתה אחר שעמו היה מדבר, עוד למה אמר תצוה ולא לו, עוד למה אמר לשון זיוו. ורבותינו ז"ל אמרו בזה דרשות מהם אמרו (תו"כ ס"פ אמור) אין לו אלא זירוז ללד שיש חסרון כיס, ואולי כי ללד שהדבר אינו מן המוסר לזוות ה' שדליקו נרות צבית ה' אשר ממנו תלך אורה, אשר על כן אמר למשה כי מצוה זו לא יאמרנה לישראל על פי ה' אלא הוא יצוה פירוש מפי עצמו שינהגו כבוד זה"י להביא שמן להדליק, ולזה אמר ואתה, פירוש מלצד מה שזויתך הוסף אתה לזווחם על זה"י. ודקדק לומר תצוה ולא תדבר להלדיק דבריו אלה שזירוזם הוא על הדבר שאם אמר תדבר יהיה הכשמת כי ידבר דברי ה' כסדר הרגיל לדבר מצלי אורך הזירוז, ולזה לא אמר לו שאז יהיה נשמע שיאמר כי ה' אמר אליו לזוות אלא תצוה פירוש

אור בהיר

א) שדרכך זה כשיעשו מעלמן הוא דרך כבוד, מה שאין כן שהוא צ"ה יצוה נראה שלאור הוא צריך חס ושלום. ב) ומיושב גם כן חוספת וא"י, שחן מהמנוה שרצ"ח להדליק צריך גם כן שאתה תצוה. ג) שחצית תצוה בעלמנו פירושו אמה לו, ומאחר שכפל פירושו אמה בעלמך לו. ד) שאינו עובד לכאורה, כי לא אליו אל משה לקחו. ה) ופירושו הם יהיו העושים ואמה מהיה המקנה. ו) שחצית לו יאמר על פרטות ענין א', ומצבת תצוה יאמר על חמדות הצו. ז) ופירוש הכתוב, אהרן יהיה כהן ואמה מהיה

י"ג) ויזכו ה' הכתוב (לעיל) שם שעשאה מ ישראל ואהרן הכתוב (לעיל) וגוי קדוש, מכ ובניו, וגוי קדו תצוה על דרך תלמיד חכם יש ז"ל (סוכה ל"ט זה המדבר ב אומרו ואתה ה מלאכיו יצוה לן הנכבדים"י, ו באמצעות עכו במנוות שמן העולי ויקחו אליך מה לשונם מחוץ ל עולם שהשכינו זה נר המטר (שמו"ר ר"ב) לומר אפשר ש וכו' עד כאן. מישראל שחש ששרחה שכינה סימן לתמידיו אבל צנח נר שהשכינה שור אליך פירוש נציאתך שיכיר בחוכם כשיראו

מלך. ה) כי לוקמים. י) פ ממך, שהלא ויקחו

ויקחו אליך שמן צית זך. מאלת אימור בתורג ואשיית המצות לשמה

אור החיים

י"ג) ויזכו ה' לגיד וגו'. והגם שבארץ מצרים אמר הכחוב (לעיל ו' י"ג) וילוס אל בני ישראל ופירשנו שם שעשאם מושלים בעם כאן יחד משה למלכות ישראל ואהרן כהן. ואולי כי לזה נתכוין מה שאמר הכחוב (לעיל י"ט ו') ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ממלכת חוזר אל משה, כהנים אהרן וכו', וגוי קדוש אלו הלויים. **והאולי** שירמוז באומרו תצוה על דרך אומרים ז"ל (זהר ח"א פ"ג) כי כל תלמיד חכם יש לו נילוף מנשמת משה, ולזה רבותינו ז"ל (סוכה ל"ט.) היו קוראים זה לזה משה כי הוא זה המדבר בצחינת נפש הלומדת תורה, והוא אומרו ואתה תצוה על דרך אומרו (תהלים ל"א) כי מלאכיו יזכו לך שהוא לשון לוותא לויי לאיש ישראל הנכבדים", וכבר ידעת כי אין חשיבות אלא באמלעות עסק התורה. ובחר ה' לרמוז רמז זה במלות שמן כי הוא צחינת התורה שהוא אור העולם. ועיין בפסוק שאחר זה:

ויקחו אליך. טעם אומרו אליך"י) יתבאר על דרך מה שאמרו במסכת שבת דף כ"ז וזה לשונם מחוץ לפרוכת העדות עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל מאי עדות אמר רב זה נר המערבי וכו' עד כאן. והנה אמרו ז"ל (שמו"ר נ"ב) לילני הדור היו מתלוצצים על משה לומר אפשר שהשכינה שורה על מעשה של משה וכו' עד כאן. הרי כי לא היו מנדיקים אפילו מישראל שהשרה שכינה במשכן וכפי זה הגם ששרתה שכינה ביום א' בניסן עם כל זה אין זה סימן לתמידות שתקבע השכינה מקומה במשכן אבל בנס נר המערבי הוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, והוא מאמר ה' ויקחו אליך פירוש אליך מוגע הדבר כי בזה התחזק נביאתך שיכירו וילדיקו ונביאתך שהשכינה תשרה בתוכם כשיראו נס שיעשה בשמן המורה. ואולי כי

לזה נתכוין באומרו ואתה תצוה"י) לומר שלא יחוש שלא יאמנו דבריו להיות הדבר תמוה שידור אל עליון בתחתיים וכמו שכן היה ואם תאמר ומנין ילדיקו ויקחו אליך פירוש דבר זה יש לך חיזוק והלדקה הדברים כזכר. ובדרך רמז יתבאר הכחוב על דרך מאמר הוצא בספר זוהר חדש (בראשית ח') כי ד' גלויות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד, גלות בראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום, ד' נגאלו בזכות יצחק, ג' בזכות יעקב, הד' תלוי בזכות משה ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמלות אין משה חפץ לגאול עם בעלנים מן התורה. וזה הוא שרמז הכחוב כאן באומרו ואתה תצוה את בני ישראל על דרך (תהלים ל"א) כי מלאכיו יזכו", או על דרך אומרים ז"ל אין לו אלא מלכות כי הוא ימלוך עלינו לעתיד ותנאי הוא הדבר שיעסקו ישראל בתורה. וזה הוא אומרו ויקחו אליך שמן זית זך ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן מה השמן מאויר לעולם כך התורה והם דברי הזוהר שכתבנו בסמוך, ודקדק לומר זך שזריכים לעסוק בתורה לשמה בלי שמרים שהם לקנתר חו"ש או להתגדל וכדומה אלה הם שמריה, ואמר עוד כחית פירוש שזריכין לעסוק בתורה ולכתח גופם וכחם על דרך אומרו (במדבר י"ט ו"ד) זאת התורה אדם כי ימות (ברכות ס"ג:) וכבר כתבתי ענין זה בחפני (חפץ ה' דף כ"ח) בענין המימינים זה יעויין שם. ואומרו למאור החפרש גם כן כפי דרכינו כי בזמן הגלות נחשך מאור הלבנה שנקראת המאור הקטן ונפרד אלוף ממנה ושפחה תירש גבירתה, ולזה יזו כי יכוין בשמן זית להאיר למאור וליחדו במכוני". גם יכוין אל המאור הגדול", כי כבר ידעת מאמרים ז"ל (מגילה כ"ט.) בפסוק (דברים ל' ג') ושצ ה' ממה שלא אמר והשיב, גם מאמרים ז"ל (תענית ה').

אור בדיר

מלך. (ח) כי חיבת בני ישראל מדריגה גדולה יגיד. (ט) וכי למשה היה, הלא לכבוד הקדוש ברוך הוא ולמקדשו היו לוקחים. (י) פירוש אחר כל מעשה המשכן סגידר צפרשת תרומה אמר ואתה תצוה את כל אשר אמרתי לך באין מיוחד שיתלוצצו ממך, שהלא ויקחו אליך לחזק נביאתך. (יא) וכדרך שפירשנו למעלה לשון לוי וזאת. (יב) פירוש להעמידו על מכונו. (יג)

זה השכינה הקדושה, כי עמו אנכי בצרה כביכול.

למאור להעלות נר תמיד: כא באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרן ובניו מערב ערב בקר

בוצינא תדירא: כא במשכן זמנא מקרא קרבנותא דעל סהדותא יסדר יתה אהרן ובניהו מרמשא

לקט בדור

רש"י

הוא אלה שאינו נרין (רא"ם): מב) מדכתיב להעלות ולא להדליק או להאיר שמע מינה שהמדליק נרין להשהות את אש המדליק אכל הפתילות עד שנאחו האור בפחילה יפה וכבר מושך את השמן והשלהבת עולה ועומד בגבהו ככל הנור, ובגמי' מסיים ולא שמהא עולה ע"י דבר אחר, ופי' רש"י ולא שמהא נריכה תיקון והטייה עכ"ל: מג) ר"ל אין חיצת תמיד קשורה לחיצת נר, ולא טענה לומר שהכחוש קורא למנורה נר תמיד, שהלא אינו נר תמיד שאינו דולק תמיד רק בזילה, אלא להעלות נר מקושרים ביחד, ומיצת תמיד שייך על להעלות, וכאלו אמר להעלות תמיד את הנר, כלומר בגמי' יקחו אליך שמן כדי שיהיה לך להעלות תמיד

ולא כתיב למנחות: להעלות נר תמיד. מדליק^{מב}) עד שחכה שלהבת עולה מחליה (ת"כ סס - שצח כ"ה): תמיד. כל לילה ולילה קרוי תמיד^{מג}), כמו שאתה אומר (במד' כ"ה ו') עולת תמיד ואינה אלא מיום ליום, וכן במנחת חביתין נאמר (ויק' י"ג) תמיד, ואינה אלא מחליה בצקר ומחליה בצערב, אבל תמיד האומר בלחם הפנים (כ"ה ל') משצח לשצח הוא: (כא) מערב עד בקר. תן לה מדה שחכה דולקת מערב ועד בקר^{מג}), ושיערו חכמים (מנחות פ"ט.) חלי לוג ללילי* מצח הארוכין^{מג}), וכן לכל הלילות, ואם יתרי^{מג}) אין שינוי נוסחאות - תקופת.

את נרות המנורה, ופירושו תמיד בכל לילה ולילה (והטעמים מעידים על זה כידוע שמרכא מקשר את המיצה לשלחארו וטפחה מפסיק את המיצה מלאחריה, וכן צפ' אמור אכל המנורה כתיב שם ג' פעמים חיצת תמיד ובכל פעם הוא באופן זה), ומביא ראיה מקרבן התמיד, שהגם שנאמר עולת תמיד צהכרת שאין פירושו שיהיה תמיד ויעלה תמיד וישרף תמיד, אלא שיקריבו תמיד צ' פעמים בכל יום, וכן חביתו כהן גדול, משא"כ לחם הפנים יכולים אלו לומר שפירושו שהוא מונח תמיד על השלחן בלי הפסק, ואין תמיד האמור שם שייך על ונחת על השלחן, אלא מקושר הוא לחיצת "לפני", כלומר מונח לפני תמיד (וגם הטעם מוכיח כן), וכל זה דוקא בפסוק שצפ' תרומה (כ"ה ל') אבל צפ' אמור (כ"ד ה') דכתיב יערבנו לפני ה' תמיד, הוא ממש כמו במנורה שפירושו יערבנו תמיד וקאי אהערכתו שהוא תמידי בכל שצח (גם הטעם מוכיח כן), והרמב"ן ז"ל צא בטענה שמדרש רבותינו אינו כן, אלא אמרו בצפרי ובצ"כ תמיד תמיד ממש והוא נר המערבי שאם צא בשחרית ומלאו כבה מדליקו ע"כ, וכבר ענה עליו הרא"ם ז"ל וממנו אין לגרוע ועליו אין להוסיף כי כל דבריו אמר ודק, עיין שם באריכות, ותוכן דבריו, שצורר ופשוט הוא שלא רק שאין דברים אלו פשוטו של מקרא, אלא אפילו ע"פ דרוש אינו ילפותא גמירי אלא אסמכתא בעלמא (וגם רש"י בעלמא מביא דרוש זה צפ' אמור, ויאל להם לז"ל הדרוש מיתורא דחיצת תמיד, כי בשלמא תמיד האמור בשלחן צא לומר שיהיה ממש תמיד שאפילו רגע לא יעמוד השלחן בלי לחם, לזה אמרו שהכחוש רומז שגם במנורה יש תמיד בלי הפסק - ג"א), שהלא נתנו צו שמן כמדת חכמותיה ועד ימי שמעון הדדיק היה דולק מעת לעת ע"פ נס, ואם הוא ילפותא גמירא היאך עשו זאת לסמוך על הגם הלא חיוב יש להיות דולק תמיד, ועוד ראיות ברורות מן הכחוש ומהגמ' דשלהי חגיגה, וגם הרמב"ם והסמ"ג כתבו בהדיא מלות עשה להדליק הנרות "בכל יום" שנאמר להעלות נר "תמיד" עיי"ש: מד) כי פשוט הוא שאין פירושו שיהא הכהן עומד עליו כל הלילה ויעסוק בעריכתו, אלא ודאי כאילו אמר יערך אותו שיהיה מערב עד בוקר (רא"ם): מה) וסובר רבינו שהפתילות היו שוים בכל פעם, (ובמנחות הביא רש"י גם סברא האחרת), והסברא כן נוחמת, שאם הם דקים השלהבת שלהם קטנה ואין זה פאר והדר, וכן אם הם עבים מעלים עשן ואין דליקתן יפה, ולזה היו צריכים חז"ל לשער השיעור בשמן ולא בפחילים (ג"א): מו) פי'

אור החיים

בפסוק ולא אבוא צעיר והבן. ואומרו להעלות וגו' עוד לומר למאור להעלות נר תמיד כי המאור עולה תמיד ותמיד זה אין לו שיעור ולא תשוב לדאבה עוד והיה לה כ' לאור עולם, ואולי שכיון

עד צפרא קר קרריהון מן בנ קרב קוה ית בננה עמה

בכך כלום: (ח) ו:

סמירה, דמה שאמר לחוץ (ב"ב): א

כא. מאת צ

קרבות הצבור שימכרום לצבור הכחוש מאת צנ צבור ולזה לו יו לצבור ותהיה כא. ואח

הקרבה^{מג}), גם דרך אומרם ז" היחה למנה אל כמה פעמים חו בצאמרו (לעיל ד' שהיה לוי ועכשו בשעת מעשה ול אלא גם אתה במקומך^{מג}) ותעז לך במקום קרבן ה', ואומרו אליך לו גדולתו אין

יד) הלא כבר אמר העבודה. (ז) זו כאילו אמר הקרב ע

מעלתו ומסידורו. ובעולמות העליונים הללו אהבת עולמי ויורדים הכל לפי מעשיו אם לרובם עולמי ואם ח"ו לרובם יורדים, ובעולמות הללו שייך בעם ומקומו הכל לפי רוב מעשיו. וזה טעם כל הקורא המעלה וכל מלאו יש לו סוד גדול בשולמות העליונים לכל חלק מהם. ומחלקי המעלה לא כדעת הרב המורה. מאלף טעמי המלות נכונים ועם כל זה דברי חז"ל אמת לגבי ח"ם ב"ה :

והנה מה שברא הקב"ה כל העולמות הללו כל מה שברא הכל בשביל עמו אין סודות היותו בשמים בחכמת הגשמות היחסי המעשה מלאו שאי אפשר להיות בשמי עלול ממנו יתברך, אין הדבר כן כי גם עשה הוא מלאו כל העולמות ומאיר בכל ואין דבר מוסק בו רק הטעם היה מלאו שאי לא היינו יכולין להחזיק כלל ואזי באמת כל מעשה המלות והאזהרות היו רק יתרון ולא מעלה כלל ולא היה שייך כל כך שבר ועושי :

ועוד כי מה יכול להיות הסבר כי זה ודאי הוא חסרון מלאו להיומנו יכולין להחזיק בלאו הא"ם ברוך הוא ואלו אם היה מרביע לו סבר ג"ע וכל החטונות אפילו רחמיים לא הם ומוחו נחשבים ועיקר שבר הדברים לעו"ה ב"ה היותם נכונים מזהו ששכינה הוא ודאי דביקות להחזיק בשכינה וזהו הטעם הפלא שאין כמותו וזהו חשק ובוסף הדברים, ורמז הכיבוד (ישעיה ב"ו ט') נפשי אויחך צלילה. ויכולין החכמים ישרי לב לזכות בעו"ה מנין עו"ה א"ם יתדבק בשמה וקוב לבב בהתבודדות בשירים ותשבות בהשק גמור וצפרת צלילה כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים ס"ג ז') אם זכרתוך על ימינו בשמורותי אהבם בך דבקה נפשי וגו'. וזכרה לדבק נפשו. אבל בעו"ה האשים כשרנו העצובים במחשכי הצלי תענוגי עו"ה אי אפשר לנו לדבק מחשבותינו ואמנו מחלופים שמה שאין לה קץ בשמחה ערלי אל הכל הבלים. ועכ"ל זה עיקר תענוגי עו"ה לדבק בשכינה וכל זה דרך עילא ועלול ממדריגה למדריגה ומעולם עלול אצל אדם לא היה אצל בורא רק העו"ה איך אפשר היה לו להחזיק בלאו הגדול :

וזהו כוונת האמת שצדקה מאמרות נברא העולם הרומז לעשר הפירות עלי מה שבהחיות ספר יצירה ואין דבר שצדקה פחות מעשרה וכל אלו מדגות מעולם העולם ומעילה לעלול על הגיע למדרגת העו"ה שבו האדם ההחלון כלל וצדקות להדמות לעליון ע"י מעשים טובים להיות מקושרות ברמ"ח אברי הגשמה עם קיום מ"ע וס"ה גידול הגשמהוה ח"ל והלא שגאמר אחד היה יכול להבראות פירוש שגאל הא"ם לא היה נרבינו בהתגלות ומדגות. ואם היה לרצו לצדוק חיק העולם היה הגשמי מלין חלופים לא היה עיבוד מלאו, ועל זה קאמר כדי להפיר וכו' וכדי עליו סבר טוב לדברים אלו כל העולמות והאמלעיים ומדגות שאמנו מתקיים וכוון כי שרששים גופיין לא היה שייך כל כך שבר ועושי, באופן שכל העולמות לא נבראו אלא בשביל אהבת אמונה אשר הם עיקר הבריות וכוון אכן אלא אהבתו מתקיים העולמות והלאו שאלה היינו מקלקלים, אי לנו מיו"ד או לנו מיום התוכחה לרבינו אהבתו ליתן אל לבנו כמה גברו דברי עוונות ופשעים בני מספר ועלמו ומערות רחמינו וכמה מיעוטר למעוה מקושרות ומעשים טובים אלא כמעט בעלו במעוה ואותו מיעוטר ג"כ שדורות קדוים בלי שום דביקות בקדושה וכלי שום מחשבה קרובה ורק מלות האשים מלומדי, ובעו"ה ע"י מעשיו ממש כל העולמות נבראו לבקלה כי הלא מהאמר אחד היה יכול להבראות וכל העשרה נבראו כדי ליתן שבר טוב וכו' ששם אהבת דביקות שדברים נפשו בקדושה וצדקה ממדגה למדגה וכיון שכל מעשיו אפילו הטובים כמה בלי כוונה מלאו שאין לו שום דביקות כי הדביקות הוא ע"י אהבה וציונות דוד קאמר וכפ"י יסודות נקשרה בשש דוד ויהאבהו יסודות כנפשו שדברים שא"ל להיות קרוב רומי בדמות נפש צדקה כי אם ע"י אהבה רבה. ולכן אמרו חז"ל (פסחים דף כ') בדומה דקראי דכתיב גדול עד שמים השמן וכתיב גדול מעל שמים וגו' כאן בשמים לשמה דבן שלא לשמה כי סכל שמשפט גמור, כי העושה מאהבה ולשמה הוא מדבק נפשו בצדוק עליון ושם מניע פעולת מלואו ומקיים עשרה מאמרות ולכן שברו אמו ופעולתו לפינו במקום העליון למעלה מן השמים, אבל העושה מיראה אינו עושה לשמה אינו קונה דביקות כי הירא אינו מדבק ולכן כל פעולות מלואו לגופו גשמי בעולם החומרי הלזה ואין לו חלק רק עד מקום החומר מניע וגוף האדם מ"י יסודות נברא ירדו ע"י ארבעה יסודות מניעות ע"י השמים ממש ולכן שברו וחסדו שמקבל על זה רק עד השמים. וכן נלמד לחרך דברי הרמב"ם פ"ג מהלכות השוהה הלכה ז' כמה מעולה מעלת השוהה אמת היה אם מוצל מ"י אלהי ישרא שגאמר עוונותיכם היו מצדלין וגו'. לועק ואינו נעם שגאמר גם כי מרבו חפלה וגו' עושה מלות ועורפין אהב בפניו שפ"י מי בקש זאת מירדם רחום חלבי וגו' והיום הוא מודבק בשכינה שפ"י ואם הדברים וגם לועק ונעם מיד שגאמר ויהי ערס יקראו וגו' ועושה מלות מצדלין אותן בנתה ובשמה שגאמר כי כבר אלהים את מעשך, ולא היה אלא שמתארים להם שגאמר וערבה לה' ממת יסודה וגו' עכ"ל. סנה מלבד הטעם על ג' חילוקים הללו שבין קודם השוהה ובין אחר השוהה יפלא על לכן עושה מלות ועורפין אותן בפניו הלא מניעו שאפילו לרשע גמור יש לו סבר מלואו ואין עבירה מכזה מלה, ועוד מזה לכן בפניו שכתב עושה מלות ועורפין אותן בפניו והיה די שגאמר עושה מלות ועורפין אותן, ועפ"י שדך שכתבתי סנה עיקר שבר מלה בעו"ה והסם עו"ה אין בו לא חילום וקתיים ולא

שום דבר מתענוגי הגשמים כי כל זה הכל הבלים לעו"ה, ואין לגשם שום הנאה מזה רק להחומר הסם והחשך אך התענוג גדול לעו"ה הוא ששאינו מזהו ששכינה והוא הדביקות. גדולו שזוכים לדביקות להסדק ולהשיג השקות כפלאות, וכל מדותיו של הקב"ה מזה כנגד מדה וכלם כמותם הליק בעשיות מלואו לשמה להחזיק בשמים העליונים ממדגה למדגה שם במקום הסוף יקבל שברו אצל הרשע אף שאין לך ריקנין שאין מלאוין מלות כרמון מ"מ עשיתם שלא לשמה ואין שם דביקות רק מעשה גשמי ולכן כל שבר מלואו בעו"ה עולם הגשמי וזה שגאמר לא יחבר לשואו אל פניו ושלם לו דהיינו שבר מלואו וכמו שדרכו רבינו ז"ל שצדוקין פרק עושין פסין לא יחבר לשואו אצל מחלה הוא לדברים גמורים. ועיין בח"ל שם שמתפרש בשם רש"י שחומם דעל פניו היינו על פניו של רשע בעודו קיים בעו"ה משלם שבר מלואו, והכל הטעם שכל אחד מקבל שברו במקום שצדקה נפשו צנת עשית המלוה, והנה הרשע אי אפשר לדבק בצדוק עליון אף בעשיות מלה כי איך אפשר להחזיק ועוונותיו סתם מן צדוק. והנה גדול מעלת המלה ששאו צדקת מולאות ספה שצדקם כולם יש להם שורש גדול למעלה וכאשר האדם מהפכל בשיעור שפתיו למטה הוא מעורר. השמים העליונים ולא להסם אמרו רז"ל כרום זלות וכו' דברים שעומדים צדוקו של עולם הוא עמוד ההפלה, והנה מייחל כה"ל למעלה או מעטקין שר הפנים קורב כהיום להקב"ה מהפלותיהן של ישראל. והדבר מיסוד ולא יתקבל על הדעת שדברים שגאמר בפיו יהיו לכהר. אצל הסוטה אורות העליונים העשית ע"י ההפלה הסם נעשים כהר וכל זה אם מתפלל בכוונה והתפלה נקרא ששית נפש ואז יוכל לקבל דביקות ע"י אהבה עוה ועושה מלין שזוכה לזה חיקק ע"י ספקו דמורה שמהם שירות ותשבות ששורר השבור דוד המלך ע"ה ומעורר שמהם הכסף כי אין השכינה שורה ממוך עלכות. דרך כלל הדברים הגמורים צנת עשית המלוה או עסקם בצדקות ושבותים הנה שברם אהם חיקק ורואים עולמם בחייהם כי השמה הגדולה שם להם צדוק דביקות אי אפשר להשיג ולהעריך וזהו בעלמם השכר האמיתי וזהו שבר מלה מלה שהמלוה עממה היא שרם, ולזה אמרו יפה שעה אחת בשוהה ומע"ה בעו"ה מכל חיי עו"ה, חשוי מי שזוכה לזה :

והנה לענין רחשן שחפלה לרוב דבקותו סנה הוא מקושר למעלה שרשו ולכן חפלה מעוררת חיקק הרחמים העליונים ולא עוד אלא אפילו ערס יקרא כי העיקר אחר טובות. הלא כן הן הדברים ודביקות הוא עיקר השתדלם ולכן ערס יקרא חיקק הפנים נעשים :

וכבר הטעם כי השוהה מלאו מן צדוק ולא חפלה לרשע להחזיק ולהתקשר לא בשום מלה ולא בחפלה עד אשר ישבו בשוהה, וזה כוונת הרמב"ם אמת היה זה מובדל שגאמר עוונותיכם היו מצדליים וכו' וזה פשוט, לועק ואינו נעם כי אינו מקושר למעלה ומה יעורר בהפלתו, עושה מלות ועורפין בפניו אין הכוונה שאין לו שבר מלה כי בדולאי יש לו ואין עבירה מכזה מלה אצל עורפין שברו בפניו ע"ד על פניו ושלם לו שמשלמין שבר מלואו בעו"ה להצדוק בעו"ה. ומאמר הכתוב ויש בקש זאת מירדם, כי כבר כתבתי דברי חסדוק שחלקו המפריים אלה יש חפלה במלות או רצון בעלמם והכרעתי שלגבי הא"ם ודאי אהם חלק מה שפעל אצל עיקר עשיתי המלות הוא המלות העליונות שאט יכולין לחקק שם אצל. לרשע שחלו שגאמר למעלה וכל מלואו רן צדוקו העו"ה עליו שפיר נאמר וכו' מה חייבתם להקב"ה בין שחטם מן הלאו או מן העורף. אבל אחר השוהה עושה מלות ומקבלין בנתה ובשמה כי מחלה שהוא מודבק בשכינה עושה פרי למעלה ולכן מתארים להם כדי שחקק המדות העליונות :

ולדברינו יחיה מה שגאמר שאין הקב"ה חפך בקלוסו של רשע, ואף שכתבתי שיש לו שבר מלה מ"מ אין להקב"ה חפך וכלל אחד אפילו לזדונות נחש. והנה כתבתי שהקב"ה יחיה לרשע על פניו בעו"ה להצדוק מעו"ה ואם דרך משל הגיע זמן הגאולה והרשע עושה קולט מלות סנה הוא מעבד הגאולה במעשיו כי הקב"ה לריך להאריך עוד ימי העו"ה ושלם לו שבר מלה בחפלה עלמל. וזה כוונת רבינו ז"ל אין בך דוד בך עליו יצא חפלה וכו' או שכולו חייב. והדבר אמתמה טיחם כלו זכאי אצל כולו חייב איך יבוא בן דוד. וכבר דרשתי בשם הרב הארי ששכונת שכל מי שזכיה דבור ההוא יהיה או כולו זכאי או כולו חייב לבצלה היות שם ערוב ויחסדו כל פועלי כל פי עו"ה אין כי זה חסד אדם הראשון ששלו יצא קודם בקליהם צדוק שבר דוד על אהיה גמר הצדוק. ולפי מה שכתבתי בל"ה נכון שהחייב כלו חייב ולא יהיה שום זכות שאם יהיה לרשע עוד אהיה זכות ממילא מתעבד הגאולה כי עדיין לריך לפרוע להם שבר על פניו :

ובזה נלמד ביאור הכתוב שמהם חלם לו הוא טרף וירפאנו יך ויחשבו. והנה טרף הוא ללאן עבר, ויך הוא ללאן עתיד. וממ"ה או יחבר כי הוא יעורר וירפאנו יך וגו' או יחבר כי הוא טרף וירפאנו סנה והעשן הקב"ה הסגולה שמהם הוא לרשע הוא לרשע לגמרי מהשגתו ע"י הדברים כי לדברים שבר מלה בחפלה עמלם ליכא וכולו מתוקן לעו"ה, ועושה עבירה בעלמל דחתי לדברים ליכא כי הקב"ה מייסרם צדוקים בעו"ה כדי למקם פונם שישו נקיים וצדוקים ככונת לעו"ה

לעו"ה ולרשעים בזה **והנה** השוהה מירא סה צדקים ומוקפין בשם השוהה החס"ה שם בשה הירח צדוק גדול כד שמת אחר זה ודאי שיפ פלאי למעבד קטונור דמחטמם ביהל במקל ומתא וימנה למיחבל דלעמוד הלא השפור סופא דעלמא עד שי מלרים, ועוד אמו סה

ובפרק חלק אמר ומעשים ס **והנה** חלופים אומר אה רבי יהושע אה אין י למה מלך שגזירותיו י גאלו עד שיבטו מה כיון דלר"י ג"כ בלי י אריות הגלות צדוק ע"י לרות חסדות, וט כבר עברו על ראשית גלוחם מחלמם ועל כי נלמסד וניזול ולא נית מלשבו בשוהה ואם אטי פותח לנו פתח

ואמנם הללע"ד ד אפילו לר"י האמרוי אצל להקדים

והנה הפרס גדול ו מה היא משו ועושי החטו, ומי נקרא רע והוא המכה הוא מלאך הסוה יור החיורא מן החיורוי שששן גורה לו סה ז' יכלה היל"ד ליה ויקה מן השוהה סו חיקן וצאמת כתיב ו צדוקי מ"הו יא דמותא והרין אהוין ו כתיב אל חמור אצל שס"מ"ל סמל סק בשלימות אלו ויהי שגאמר היל"ר אהב צדוק ונקרא נגן אהוין סמל הוא למם הימה למם והכל ע"י חבירו בשעוהה סה וסלואי אה מידי עמי סוסמיס לעוול וירשע כהן חיימם הגוף ואם מלאו בקהלתו וכמו וברגליהם שחכמה וי צדוק" ומגרים אות. מרעושה מציאים לסג

והנה לענין רחשן מציאותו כי מהאבה שיהי רק מה לפי שם שום חלק צדק להשכלתו **ובזה** נלמד ביאור זממל חדא,

ספר אהבה ציון

אהבת רבי יתחקל ס"א (ל) נא צדק

ד"ה בנרתי דהנה

בָּאָה אֵלַי וְגַם רָאִיתִי אֶת־הַלְחִץ אֲשֶׁר
 מִצְרַיִם לְחַצִּים אֲתָם: וְעַתָּה לָכֵה
 וְאַשְׁלַחְךָ אֶל־פְּרַעֲהַ וְהוֹצֵא אֶת־עַמִּי
 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
 אֶל־הָאֱלֹהִים מִי אֲנִי כִּי אֵלֶךְ אֶל־

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָלֶת קְדָמִי וְאַף גַּלְי
 קְדָמִי ית דוֹחֶקָא דִּי מִצְרַאִי
 דְחֶקֶן קְהוֹן: וְכַעֲן אֵיתָא
 וְאַשְׁלַחְךָ קְוֹת פְּרַעֲהַ וְאַפִּיק ית
 עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:
 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קְדָם יי מִן אֲנָא

לקט בהיר

רש"י

ט) בא לתקן ב' קושיות, חדא מאומרנו והוצא נראה שהם ב' דברים, א' שליחות לפרעה, ב' יוציא את ישראל ממצרים, ונאמת הוא דבר אחד שזה מלוי בזה, והשנית איך שייך בזה לשון נווי והוצא וכי בידו הוא, היל"ל להוציא, בשלמא אם יאמר להפך הוצא את עמי ועמה לכה ואשלחך שפיר, שמנוהו בכלל להוציא והתחלת היציאה שילך אל פרעה, אלל ודאי אין זה נווי אלל הבטחה, ומאמר להוציא נאמר בזה פ"י ואשלחך אל פרעה ומוכן מעצמו שהוא להוציא, ואני אומר לך שתוציאם משם, וצוה רגלו יתבדך לטמור מה שיעשון משה

מכאוביו, ולא העלמתי עיני ולא טוס* את אזני מלעקתם: (ו) ועתה לכה ואשלחך אל פרעה. ואם תאמר מה תועיל* (ט), והוצא את עמי, ויעילו דבריק ותוציאם משם: (יא) מי אנבי. מה אני

שינוי נוסחאות. ואלא אאטיס. מועיל.

אור החיים

את הלחץ לפי דברי התנא שאמר (בבבגדה) זה הדחק הוא פרט שלא נרשם בדברי ה' הקודמים (קמ"ה) לזה הולך ה' לאומרנו. ונתכוון באומרנו ראיתי להגדיל מדורת חפץ הפדיוס (קמ"ו) וכמו שפירשתי בפסוק (ב' כ"ה) וידע אלהים. והכוונה בהודעת כל זה לומר ועתה לכה וגו' פ"י תיכף ומיד בלא שום עיכוב ללד הדחק אשר הם נדחקים אין להמתין שום זמן:

שיחזור שליחות אחר שליחות, והכוונה בזה כי עתידות ישמיעהו שלא יתרחב פרעה לשלחם תקף ומיד (קמ"ט). עוד יראה על דרך אומרם (מכות י"ג) בדרך שאדם רוצה לילך צב מוליכין אותו, לזה אמר אליו לכה פ"י אם אתה חפץ במצוה זו ללכת אז אני אשלם חפצך ואשלחך, ומזה אתה למד שאם הוא ימאס מהלך לא ישלחנו. ואולי כי לזה היה משה משיב בטענות כיון שלא ראה דבר מלך שלטון אלל אם יראה היה מגלה דעתו כי יש לו טענות מונעות והיה ה' משיבו על כל טענה וטענה כדי שילך מדעתו. ורגונו כאשר אבאר בסמוך. עוד יראה על דרך מה שפירשתי בפרשת וישב בשליחות יעקב ליוסף פ"י לכה ואם תחוש למקרה רע ואשלחך ושלוחי מצוה אינן ניזוקין, והיא שעמדה לו בדרך במלון (לקמן ד' כ"ד) שלא המיתו המלחך:

אור בהיר

קמ"ה) בפרשת תצוה פירש הממזר ז"ל ואת לתנינו צ"י אופנים בדרך דרוש על לומדי תורה, הא' שהמקית לוחך לחטוא בעל כרחך, והב' מי שנסבך לתורה רבו לתניו בכל ענינים, ועל פי פשוטו נראה לי שהוא נמיכת רוח שהיה להם במצרים, שהיו שפלים נזיזים ומדומקים ברות, וזה הפך קומה זקופה ויד רמה. קמ"ו) שהראיה מכרית הידיעה כביכול והידיעה מכרית הרחמים. קמ"ז) והיה צריך להיות להפך אשלחך וכן. קמ"ח) ופירוש לכה עמה ואשלחך עוד, וכדי לקבל ע"ע מרע"ה. קמ"ט) וכדי שלא ירעה בראות חוקת לב פרעה. קנ) למה כפל, הלא הליכתו אל פרעה היא היא הוצאת בני ישראל.

חשובי לדבר ישראל ממוז (ש"רל"ט) שחט (ב) ויאמר ראשון ועל את פרעה, לא של (סס), חה כמו חככי שלחחך' כהשר רחית ו שינוי נוסחאות. ששי ערכו ושפלותו; שאמר בדיבור ה השיבו הקב"ה ו אין פירושו שא להוציא את ישראל לאומרה, אלל ו התורה א"כ ה השליח לא ישמו שהרי אני אהיה שהקב

שאינה הפך ומאמלעות שהאדם צנו שמואל (ש"ל) ותמצא שלא כאומר צנבו בני דורו וכו גדול צמעשי יארע תקלה

קנא) פירוש ו מיד פרעה הב

10

פָּרַעַה וְכִי אֹצִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וַיֹּאמֶר בְּיַדְהוָה עִמָּךְ → וְהִדַּלְתָּ הָאוֹת בִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ

אָרִי אֹצִיף לָאוֹת פְּרַעַה וְאָרִי אֶפְיִק יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: יב וַיֹּאמֶר אָרִי יְהִי מִימָרִי בְּסַעֲדָה וְדִין לָךְ אֶתָּה אָרִי אֲנִי שְׁלַחְתִּיךָ

מִי וְאָרִי גִלִּי דִי מִצְרַאִי בָעֵן אִיתָּה ז' וְאֶפְיִק יָת מִמִּצְרַיִם: י" מִן אֲנִי

רש"י

לקט בהיר

חשובי לדבר עם המלכים: וכי אוציא את בני ישראל ממצרים. ואף אם חשב אני, מה זכו ישראלי שחטטה להם נס ואוליאם ממלרים (ש"ח): (יב) ויאמר כי אהיה עמך. השיבו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, שאמרת מי אנכי כי אלך אל פרעה, לא שלך הוא כי אם משלי, כי אהיה עמך (שס), וזה המראה אשר ראית בסנה לך האות כי אנכי שליחתי (ותלליח בשליחותי) וכדאי אני להליל כאשר ראית בסנה עושה שליחותי ואינו אוכל כך שנינו נסחאות ש"ש

שהיאך יעלה על הדעת שיסכים פרעה לשלחם (רא"ם): י' כי פשוט כפשוטו אין הכנה לקושיא זו מי אנכי, הוא משה בן עמרם, אלא ודאי פירוש הקושיא מי הוא זה משה בן עמרם להיותו ראוי לשלוח אל פרעה, וכי חשוב הוא או גדול הוא או איש מכובד הוא (מהרש"ל), ושינה רש"י לומר לדבר עם מלכים ולא אמר עם פרעה, לפרש כוונת הכתוב ביתר ביאור, שהעיקוב יהיה צמה שהוא מלך, ובאשר הוא משה אינו חשוב וראוי יפסלנו פרעה ולא ירצה לשמוע אליו, ואדרבה יהיה בסכנה מלד פרעה (אוה"ח), ואע"פ שהצטיחו הקב"ה שיעיל לו ויוציא, חשש שמיעוט ערכו ושלמותו של השליח ופרעה שהוא צחייר יבטל הרגו, וכמו שאמר יעקב קטנתי מכל החסדים הגם שהוצעת, וכן מה שאמר דביצור הסמוך מה זכו ישראל הוא ג"כ באופן זה, הגם שהוצטמו בגאולה החטא יגרום ואין זכות כנגד החטא, ולזה השיבו הקב"ה קבלת התורה יהיה זכותם (ד"ד): יא) מאומרו וכי אוליא ולא אמר "להוציא" פשוט הוא שהם ב' דברים, ואין פירושו שאינו ראוי לילך אל פרעה בשליחות להוציא, גם אין לומר שלב' דברים אין אני ראוי לא לדבר אל פרעה ולא להוציא את ישראל, כי אם אינו ראוי לשליחות קטן כזה לדבר אל פרעה פשיטא שאין ראוי להיות מנהיג להוציא ואין צריך לאומרה, אלא ודאי המניעה מלד ישראל (מהרש"ל), ועוד מהשבות הקב"ה נראה כוונת טענת משה, שאמר שישאל יקבלו התורה א"כ היתה הטענה זכותם של ישראל (רא"ם): יב) פ"י משלי היא השליחות, ואין חשש שמחמת מיעוט ערך השליח לא ישמע פרעה, גם אין חשש שפלות השליח יבטל הדבר, כי לא אתה משה השליח אלא אני כביכול השליח שהרי אני אהיה עמך (רא"ם): יג) לא היה מרעה מסופק אם הקב"ה שלחו אם לאו, והכוונה בדברי רש"י כמו שאמרנו שהקב"ה כביכול בעצמו השליח, אלא הביא לשון הכתוב, וזה תיקון לשון הוא כלפי מעלה (ג"א):

אור החיים

יב. ויאמר כי אהיה עמך וגו'. צריך לדעת מה חשובה משיבו אל עליון כי אהיה עמך בלא ודאי כי ידע משה כי מכוחו הוא צה אלא שטען כי לזד מיעוט ערכו לא יצטרך עוד קשה אומרו וזה לך האות וגו' אין ידוע האות ש"י, ואם על אות שלא אוכל הסנה כמו שפירש"י אין הדעת מחוייבת צזה וכי משה היה ספק אללו ח"ו היכול יוכל הליל. ועוד קשה מה שגמר אומר כי אנכי וגו' שמשמע כי היה מסתפק אם ה' שלוחו וזה אינו אמר כי לא אמר משה דבר שיגיד ספיקו צזה. אכן

שאינה הפך ראונו כי אינו חשוב לדבר לפני מלך ומאמנעותו כנ"י) לא יאמן בשליחותו ויסתכן שהאדם בעל בחירה ורגונו. ולא ולמד ממאמר שמואל (ש"א ט"ז) איך אלך ושמע שאלו והרגו, וחמלא שלא יאמן אדם בצבואה לזד בחינת השפלות כאמור בצבואת עמוס (קה"ר פ"א) שהיו מזולזלין בו בני דורו וכו'. ועוד כי אוליא וגו' כי לזה צריך אדם גדול במעשים שיזכה לזכות גדול כזה, וחש שמא יארע תקלה לישראל באמנעות מניעה זכותו, וזה מהענוה והשפלות:

אור בהיר

קנא) פירוש ואם תאמר ומה צדק היה לו להחשיב ולהודות שיכול לדבר לפני מלכים. קנב) ולזה לא יועיל השליחות מצוה להצילו מיד פרעה הבחירי, וכאשר לא יאמן לו שהוא נביא יהיה בסכנה ממנו. קנג) ר"ל אינו ידוע פירוש חיבתו וזה על אחיה דבר

* את את אזני אל פרעה. עמי, יועילו ב. מה אני

נשאר בכח פי שיעטון משה

ונה צזה כי לשלחם חקף (מכות י'): יח, לזה אמר ללכת אז אני זד שאם הוא זה היה משה יך שלטון אלא וענות מונעות נה כדי שילך עוד ירצה על שליחות יעקב רע והשלחך זדכ לו בדרכך ו המלאך: אפי' בשליחות

הטוא בעל כרחך, היו שפלים נבזים זמיס. קמז) וכדי שלא יתע

בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת־הָעָם מִמִּצְרַיִם תִּעְבְּדוּן אֶת־יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הַר הַזֶּה: וַיֹּאמֶר

בְּאִפְקוֹתַי יֵת עִמָּא מִמִּצְרַיִם תִּפְלְחוּן קְדָם יי עַל מוֹרָא קְדִין: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קְדָם יי הָא אָנָּא

לקח בהיר

רש"י

יד) פי' ב' ראיות יש לך מן הסנה כנגד ב' הששת, מה שחששת שאין אתה יכול לעשות שליחותי מחמת שאין אתה ראוי, לך נא ראה את הסנה שהוא ודאי שאין ראוי לשליחות נעלה ונשגב זה לנוח עליו אש אוכלת ב"ה וצ"ש ואעפ"כ עשה השליחות כשרצוני כן היה, וחשש הב' שהסברה נותנת להיומך בסנה וניזוק לפני פרעה, הרי לך הסנה שהסברה נותנת להיומך אוכל מהאש, שהרי עץ הוא, ואינו אוכל (מהרש"ל), ולפי דרך זה הראשון יהיה פי' חיצת "וה" כמראה באצבע על הסנה, ודרך זה דחוק הוא שמסר וא"ו שהיל"ל וצוהו"ל את העם, שהרי הוא דבר בפני עצמו וצא למדך קושייתו הב' של מרע"ה, לזה אמר דבר אחר (מ"ל):

תלך בשליחותי ואיך ניוקיי (ש"ט), ושאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים דבר גדול יש לי על (יד) הולכה זו שהרי עתידים לקבל החורה על הכר הזה* לסוף שלשה חדשים (שיצאו מצרים) (ש"ח), דבר אחר כי אחיה עמך, וזה שתלית בשליחותך לך האות על הצטחה אחרת (ש"ח) שאני מצטיחך שכשתוליאם ממצרים תעבדון אותי על הכר הזה שתקבלו החורה עליו, וכיף הזכות העומדת לישראל, ודוגמת לשון זה"י (שע"י) (ש"ח) זה לך האות

שנינו נוסחאות * על ההר הזה הוא ד"ה ואינו לשון רש"י.

טו) פי' חדש סיון שהוא שלישי לניסן, ונקרא ג' חדשים כי מקלט החדש ככולו, ו"ל שהש"ר פסוק סמכוני יתעדנו בני ג' חדשים צבאר ומן ושליו ואח"כ אתן להם החורה ואימתי בחדש השלישי עכ"ל, הרי שחדש השלישי נקרא ג' חדשים: טז) גם בדרך זה הב' ישנם בדברי ה' ב' תשובות לב' טענותיו של משה ממש כמו בדרך הא', גם מה שאמר בדרך הב' שמעמד הנבחר יהיה זכות לישראל לתשובה על שאלת משה במה זכו, יהיה כן גם בדרך הא', ואין חילוק בין ב' הדרכים רק כוונת מאמר "וזה לך האות" שלפי דרך הא' מקושר למעלה וכנ"ל, ולפי דרך הב' מקושר למטה שאם יקויים יציאת מצרים יהיה לו אות שגם מעמד הנבחר יקויים, ותיבת "וזה" מראה באצבע על יציאת מצרים, אבל על שליחות פרעה לא נתן לו אות וסימן רק הבטיחו שיהיה עמו שם (רא"ם): יז) נר"י להביא דוגמה, שלא תקשה לך היאך יהיה יציאת מצרים אות על הבטחת מעמד הנבחר, הלא אות זה בעצמו רק הצטחה, וערבך ערצא נר"י, אבל מנינו בישיע"י דוגמתו שהנביא שלח לאמר לחוקי המלך כשתראה שיתקיים לך הבטחת מפלת סנהריב יהיה

אור החיים

כוונת הכתוב הוא על זה הדרך שצא ה' להשיבו על ראשון ראשון, כנגד מה שאמרת מי אנכי כי אלך אל פרעה דע כי שם אחיה עמך ומעתה גדולתך גדולה מגדולתו וכתרך גדול מכתרו ואימתך מוטלת עליו ממה"י שמוטלת אימתו עליך וראוי להיות צעניך הדיוט. גם בזה סתר לו מה שאמר שאינו ראוי להוציא כי הן הראהו ה' שהשגתו גדולה"ה, ואומרו וזה לך האות פי' וזה לך האות שאתה ראוי לעשות דבר גדול כזה, ומה הוא האות כי אנכי שלחתך ואילו לא היית ראוי לא הייתי שולחך"י, ומה מקום לחששת שאיך ראוי. ואומרו צוהו"ל

וגו' יכוין לומר לו כי תעלה בידו המלוכה עד תכליתה ויוציא העם הוא ויעבדון את האלילים וגו', ומעתה תמה טענת וכי אוליא כי הרי מודיעו ה' תכלית הדבר ואין ספק כאשר גיד ה' מהעתידות. עוד יראה באומרו וזה לך וגו' על זה הדרך דבר זה שאתה מקטין עצמך ואומר מי אנכי זה לך לאות כי באמצעות קנייתך מדה זו אנכי שלחתך"י, ואומרו צוהו"ל וגו' כמו שפירשנו בסמוך. עוד יראה על זה הדרך וזה לך האות כי אנכי גמרתו הדבר שיהיה שליחות זה על ידך"י, צוהו"ל וגו' על הכר הזה"י סיני צקודש פירוש הכר הנמוך

אור בהיר

מראה. קנ"ד) יומר ממה. קנ"ה) והראהו שה' אלקיו עמו. קנ"ו) אמת הדבר שלפעמים כשארס בחיירי שולח שליח אינו הגון מחבטל הענין על ידי השליח, אבל דבר זה אינו שייך בהקב"ה בעצמו. קנ"ז) פירוש בשביל ענותותך שלחתיך. קנ"ח) על ידך דוקא, ולא על ידי אנשים חשובים צעני ענמס. קנ"ט) ונדגש חיצת הזה מכל המאמר.

אכול השנה ספיח חות* על הצטחה שנינו נוסחאות * ס"ח.

שצברים ואין אג' וחרמון, הא למדה כמון העניו והשפ זה תשובה יג. הגה אנכי לבוא

שטענתי אלא שג' ולריך אני לבא לה פ"י צפשיטות הו והטעם כי תמלא זכיר להם ה' שם (צראשית ט"ז ז' וצנבואה הצטחה ח') אני אל שדי, ו כ"ח י"ג) ויאמר אליו (שם ל"ה י"ז) בכל הצטחות זו שכן כשישלח נביא ואולי כי בכל נבו שמו וילמד סחוס אל משה צנבואה לו אנכי אלהי אב

קכ) ולא אמר כשאני יבחנו אותו אם נביא ל שמו. קכג) פירו האמת. קכו) פני

אם הוא ממליץ על ישראל ומראה שזכום וטוב, כלומר לאו בן, כי ישראל הוא בן למקום ברוך הוא, על ידי זה שמעון נשמע מליצתו ותפלתו, לוי ילוו עליו מישראל, גם מעולמות שלמעלה אפילו האבות כיון שדורש טוב לעמו, וכדאיתא בגדעון, ויפן אליו ה' יתברך בעצמו, אף על פי כן לא בא לו גאוה מזה כיון שהוא על ידי האמת.

מ"צ, חיה ואלה שמות בני ישראל, השמות שלו יתברך, הבאים להם מנרימה את יעקב איש וציתו, הוא המשפיע ומקבל הנקרא בית, כמאמר ר' יוסי קראתי לאשתי צית, באו בשבילם, פירוש שיהיו יכולים לפעול בתפלתם לעורר מיין נוקצין ולבא להם תיכף מלמעלה מיין דוכרין.

*

7 **ראובן שמעון כו', יש לדקדק (א) קודם כתיב הוי"ה בתיבה רביעי ויהודה, ואחר כך בתיבה שלישי, ואחר כך בכל תיבה שניה, וכאשר מציא אבן עזרא ז"ל, י"ל לראובן**

זכרון שמעון

בן (רש"י בראשית כט לב) היינו דאו כי ישראל הוא בן להמקום ברוך הוא, על ידי זה יהי שמעון, היינו דאו נשמע להקב"ה מליצתו ותפלתו של הצדיק, ואז יהי לוי היינו דאו ילוו עליו מישראל, גם ילוו עליו גם מעולמות שלמעלה אפילו האבות ילוו עליו כיון שדורש טוב הוא לעמו, וכדאיתא בגדעון כאשר דבר טוב על ישראל נאמר (שופטים ו) ויפן אליו ה' יתברך בעצמו ואמר לו לך בכחך זה, ופירש רש"י דבכחך זה שהמליצת טוב על ישראל תזכה להשיע את ישראל מיד פלשתים, וכתיב אחר כך ויאמר אליו בי אדני כמה אושיע את ישראל הנה אלפי הדל במנשה ואנכי הצעיר בבית אבי, הרי לך מזה דאף על פי שדיבר עמו הקב"ה בעצמו, אף על פי כן לא בא לו גאוה מזה שהקב"ה דבר עמו, כיון שהדיבור הי' על ידי האמת.

(ד) וזה שמצינו להלן בפרשה, כשאמר הקב"ה למשה לכה ואשלחך אל פרעה, השיב משה בעונה יתירה מי אנכי כי אלך אל פרעה כו', ויאמר אליו ה' כי אהי עמך, וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, ולכאורה הי' לו להקב"ה להשיב לו למשה רבינו הלא אתה גדול מכל אדם לכן אני שולח אותך, ומה טענת אמרו מי אנכי,

כאן אותיות אחה"ע בגימטריא שני פעמים מ"ב, ואז בא ואלה דכל מקום שנאמר בוא"ו הוא מוסיף, וההוספה שמוסיף הוא טיפה היורדת מלמעלה שהוא השם מ"ב, על כן "ואלה" גימטריא מ"ב, וזה אומרו ואלה שמות בני ישראל, הכוונה השמות שלו יתברך, הבאים להם מצרימה את יעקב איש וציתו, הכוונה דאיש הוא המשפיע, וציתו קאי על המקבל הנקרא בית, כמאמר ר' יוסי (שבת קיח:) קראתי לאשתי ביתי, הרי דאשה בחינת מקבל נקראת בית, וסיים באו, היינו דבאו בשבילם, פירוש דבני ישראל באו לשעבוד מצרים בשביל הנ"ל, שזעקו אל ה' ויהיו יכולים לפעול בתפלתם לעורר מי נוקצין, ולבא להם תיכף מלמעלה מי דוכרין.

(ג) ראובן שמעון כו', יש לדקדק דקודם כתיב הוי"ו בתיבה רביעי בפסוק, ראובן שמעון לוי ויהודה, אחר כך נאמר האות ו' בתיבה שלישי, יששכר זבולון ובנימין, ואחר כך נאמר האות ו' בכל תיבה שני, דן ונפתלי ג"ד "ואשר", כאשר מביא אבן עזרא ז"ל זה הדקדוק, אמנם יתכן לפרש דראובן הכוונה הוא דאם הצדיק הוא ממליץ טוב על ישראל ומראה להקב"ה שבחם וטובם של ישראל, כלומר ראו

יונו, שיש לו והנה בגרון מ"צ, כי אין וטיפייע עולות בא שם מ"צ

השנים שעולות ה מוסיף הוא בן גימטריא

ענג בהשפעה תענג להחיק זן יש אותיות יצירה פ"ב שזה השם מ"ב (ען יג, וע"ע תענית גשמים יורדת טה, והוא כאן שני פעמים ו' שהיא מיין ו' זה בא השם הו מיין דכרין א. ותיקו"ז יח.

ה' הוא לשון מלמטה, והוא

מחבר: יצחק ברוך ברוך
הוי"ו מלובין

ב. ג. א. ב. ברוך שמעון

אחרי ששמעון מליץ קאונ' או' ריב"ז ה"א

ומה אומרו מי אנכי, ואלא מי ילך מי הוא גדול ממנו, אך בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, הוא רוצה להתנהג בענוה השיב לו יתברך כן, אמר מי אתה שתלך, אך כי אהיה עמך.

וזה לך האות, (ח) לכאורה תמוה, ורש"י ו"ל פירש וזה לך האות על מה שאמר לקמן, ובפשיטות לא משמע כן, וי"ל דהנה (ו) מהאמת ועבדות טוב וגם מדרגה אמיתית, אינו בא גאוה לאדם, ואם בא לאדם גאוה מעבדות או ממדרגה, שמע מינה כי יש בה חסרון או כבודה או במקלטה לפי ענין הגאוה הבא לו, וזה אומרו וזה לך האות, פירוש

שאתה אומר מי אנכי ואתה שפל בעיניך ומכיר האמת, זה הוא האות כי אנכי שלחתיך, מעולם העליון הנקרא אנכי, ודוק. L

וזה אומרו כאן (ו) ויהודה, הגם שיש מדרגה שמעון לישמע תפלתו, ולוי ילוי עליו, אף על פי כן ויהודה לשון הודאה, מודה על האמת שפלותו שהוא רק לתועלת ישראל.

וביוצא בזה (ח) ישכר י"ל לשון יש שכר, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה יודע אני שאתה נותן שכר טוב לצדיקים אבל איני יודע אם יש לי חלק עמהם שמה יגרום החטא, אם אדם אומר כן באמת צמחשבתו, יש שכר אך איני יודע אם יש לי, על ידי

זכרון שמעון

ואלא מי ילך, וכי מי הוא גדול ממש רבינו שילך במקומו, אך דאז"ל (מכות י:) דבדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, ולאשר משה הוא רוצה להתנהג בענוה, השיב לו יתברך כן הוא האמת דמי אתה שתלך, אך הנך הולך בשביל כי אהי עמך.

(ה) ואמר וזה לך האות, לכאורה תמוה מה הוא האות, ורש"י פירש וזה לך האות הכוונה על מה שאמר לקמן בהוציאך את העם תעבדון האלוקים, אמנם בפשיטות לא משמע כן כוונת הכתוב.

74 (ו) ויתכן לפרש דהנה מן האמת ומן עבדות הבורא טוב וגם מן מדרגה אמיתית מכל זה אינו בא גאוה לאדם, ואם בא לאדם גאוה מעבדות ה' או ממדרגה אז שמע מינה כי יש בה חסרון בזה העבדות ה' או בכולה או במקצתה, דזהו לפי ענין הגאוה הבא לו, אם מתגאה יותר אז יש בה יותר חסרון, וזה אומרו יתברך וזה לך האות, פירוש זה שאתה אומר מי אנכי ואתה שפל בעיניך ומכיר האמת שאינך כלום, זה הוא האות כי אנכי שלחתיך, היינו ששלחתיך מעולם

העליון הנקרא אנכי (וה"ק יתרו ג:) ודוק. L

(ז) וזה הכוונה אומרו כאן ויהודה בתוספת אות ו', היינו דהגם שיש לך מדרגה של שמעון שהוא לישמע ולהתקבל תפלתו, וגם מדרגת ולוי שנלווים עליו המון בית ישראל וגם האבות כנ"ל, אף על פי כן נשאר במדרגה ויהודה לשון הודאה היינו שהוא מודה על האמת ויודע שפלותו, ואם כן כל הכבוד שבא לו הוא רק לתועלת ישראל שעל ידי שישמעו בקולו יחזרו בתשובה.

(ח) וכיוצא בזה יפורש ישכר יש לפרש התיבה לשון יש שכר (תנחומא בפרשתו ג), וכמו שאז"ל (ברכות ד:) שאמר דוד המלך ע"ה יודע אני שאתה נותן שכר טוב לצדיקים, אבל איני יודע אם יש לי חלק עמהם, שמה יגרום החטא ולא יגיע לי שכר, והנה אם האדם אומר כן באמת במחשבתו דהאמת דיש שכר אך איני יודע אם יש לי שכר, אז על ידי זה יהי זכרון, הוא לשון (מ"א ח) בנה בניתי בית זבול לך, היינו הוא נעשה מרכבה לשכינה, כי על הפסוק (ישעי יז) אני את דכא אמרו רז"ל (סוטה ה:) דהקב"ה אומר

זה זכרון, לשון בית לשכינה, כי אני את דכ לשון בין ימין, כי מה ממנו ענה להצין אל וכמו ששמעתי על יד שהצין נו"ן

דן ונפתלי, אם (ט) ז כוכבים לבקש נקמ פירוש לאשר לי לישראל ונפתלי, על ידי זה גז שנקרא גז כידוע, הוא צמול, הגם אם אינו כ לא צמחא תליא כי אם אין לו זכות, זה

שאני שוכן עם הדכא לשון בין ימין, והכוונה להיות נהנים ממנו עז בעבדות ה' אל הימין, עמוקות ואהנון אופן יב) על בן לשון בין, היינו שה (ט) דן ונפתלי יפורג דן לעובדי כוכבים לבקש נוטריקון נופת לי, פירוש בזה מבקש המתקת הד י, אז על ידי זה יהי יכול להמשיך ממזל ה' והוא ממשיך משכ דברים התלויים במזל, דו אינו כדאי לפי זכותיו שאמרו רז"ל (מ"ק כה:) דב תליא כי אם במזלא, פ זכות שיוכל להמשיך בנ יוכל להמשיך אותם מ גד, ואחר כך אמר ואשו

בִּידֵי יִיעֶשׂ יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר-לוֹ
 מֹשֶׁה לְהִלָּחֵם בְּעַמְלֵק וּמֹשֶׁה אָהֳרֹן
 וְחֹרֶן עָלוּ רֹאשׁ הַגְּבָעָה: ד"א וְהָיָה
 כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגַבְרֵי יִשְׂרָאֵל
 וּכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגַבְרֵי עַמְלֵק: יב וַיִּדִּי
 מֹשֶׁה כְּבָדִים וַיִּקְחוּ-אֲבָן וַיִּשְׁיִמוּ
 תַּחְתָּיו וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ וְאֶהְרֹן וְחֹרֶן
 תָּמְכוּ בְיָדָיו מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד
 וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה עַד-בֹּא הַשָּׁמֶשׁ:
 יג וַיִּחַלֵּשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת-עַמְלֵק וְאֶת-עַמּוֹ

קָדָם יי בִּידֵי יִיעֶבֶד יְהוֹשֻׁעַ כַּמָּא
 דְאָמַר לֵיה מֹשֶׁה לְאֶנְחָא קַרְבָּא
 בְּעַמְלֵק וּמֹשֶׁה אָהֳרֹן וְחֹרֶן סְלִיקוּ
 לְרִישׁ רַמְתָּא: יא וְהָוִי כַד יָרִים
 מֹשֶׁה יְדוּהִי וּמִתְגַבְּרִין דְּבֵית
 יִשְׂרָאֵל וְכַד מְנַח יְדוּהִי
 וּמִתְגַבְּרִין דְּבֵית עַמְלֵק: יב וַיִּדִּי
 מֹשֶׁה יִקְרָן וְנִסְבּוּ אֲבָנָא וְשׁוּיָאוּ
 תַּחְתּוֹתָיו וַיִּתְבַּ עָלֶיהָ וְאֶהְרֹן וְחֹרֶן
 סִיעְדוּ בִּידוּהִי מִכָּא חַד וּמִכָּא חַד
 וְהָוִה יְדוּהִי פְרִיסָן בְּצִלּוֹ עַד דְּעֵל
 שְׁמֵשׁ: יג וְתִבְרַד יְהוֹשֻׁעַ יָת
 עַמְלֵק וְיָת עַמָּה לְפָתְנָם דְּחֶרֶב:

יד וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה
 דּוּכְרָנָא בְּסַפְרָא וְשׁוּי
 אָרִי מִמָּחָא אֲמַחִי
 דְּעַמְלֵק מִתַּחַת שְׂכַ
 מֹשֶׁה מְדַבְּרָא וּפְלַח
 יי דְּעֵבֶד לֵיה נִסִּין
 בְּשׁוּבָעָה אֲמִירָא דְ
 דְחִיָּא דְשִׁכְנַתָּה עַל

(מנח - מכילי): (יד) כח
 להזדווג לישראל קודם
 באזני יהושע. המכני
 ישראל לשלם לו את גמולו
 מכניס את ישראל ל
 אמחה. לכך אני מוכי
 (עו) ויקרא שמו. של
 לנו כאן נס (גדול), ל
 המוכיר שמו של מנח,
 כי הוא נס שלנו

והתפללו על עזרתו יתב,
 וגדולתם של ישראל בפניו
 בספר כי משה אמחה, כי
 שנתנו דבר זה כמה פעמים
 דין מעליו (מ"ל): כב
 ח"כ הוא טעם להפך (ד)
 תאמרו הנעשה היא כדי
 (ד"ד): כג וזו הקדמו
 של הקב"ה ה' נס, לא כן
 שכן זה הוא אלי, אדרב
 נס: כד שיש סגור ל

יד. וְשִׁים בְּאֲזֵנִי ו
 מאמר
 ללד שראה יהושע עוֹל
 היה בו כח לעשות בו

רנז פי

לקח בהיר

רש"י

ד"א לפי שלשון צחר לנו אנשים משמע קלח שגם בין אנשים
 צריך לבחור, מפני שלא אמר קח לנו אנשים (מ"ל): (יא)
 פ' ב' אנשים עומדים אלל השליח לצור מזה ומזה (עיינ
 מג"א תקס"ו ס"ק י'), ורק בשביל להודיע זאת מספר
 הכתוב שעלו עמו (ג"א): (יב) אמר זאת לומר שמפורסם
 היה ולזה אין צריך הכתוב ליחסו (רא"ם): (יג) וזה לא
 יתכן שח"כ למה היה מניח ידיו שימגבר עמלק, ורצון רבינו
 בזה ליישב הוא"ו של וגבר ישראל, לפי שנשאר בין השורות
 בכת שכל אשר ירים משה וגו' שעבדו לכן לא צריכה שבשמים
 וגם גבר ישראל (ב"ב): (יד) ידענו שגבור הגבורים היה,
 וגם בשעת מותו לא נס ליחו, וזולתי שנתכבדו ידיו לפי שעה
 בשביל פגם, והגם שכוונתו לטוב היה בזה ששלח את יהושע
 כדאיתא בש"ר, אעפ"כ היה לו לילך גם הוא עמו (מ"ל),
 ומלשון המכילתא: אלולי שאמר משה ליהושע צחר לנו אנשים
 לא היה מלעטרנו, מזה נראה שהוא היה לו לבחור
 האנשים: (טו) מה ילא לנו מאבן זו, העיקר שתמכו בידיו,
 ודאי להודיענו שלא ישב על כר וכו': (טז) לכאורה נראה
 פשט הכתוב שידיו של משה היו פרושות כל היום, אבל זה
 לא יתכן, שהרי ידיו הוא לשון רבים ולשון נקבה וא"כ היל"ל
 ותהיו ידיו אמונות, לזה צהכרח לומר עז"ה, תיבת ויהי שייך על משה המדובר ממנו עד עתה, ותיבת ידיו כינוי הוא לתפלתו
 שהרי פרושה ידים לשמים היא תפלה, ותיבת אמונה שהיא לשון יחיד נקבה שייך על תפלתו שפירושו תפלת אמת תפלה
 נכונה, וכאילו אמר ויהי משה בתפלה נכונה עד בא השמש (רא"ם): (יז) קשה לו ממ"א אם היתה המלחמה עד בא השמש
 פשוט הוא שלא הניח ידו כל משך המלחמה, ואם לאו למה היה דוקא פרושות עד בא השמש, לזה תירץ שרצה הכתוב בזה
 להודיע שמיד שבה השמש פסקו מלהלחם שנתערבבו (רא"ם): (יח) חכמת הכוכבים ומזלות, ולשון יוני היא: (יט) פי

(י) ומשה אהרן וחרן. מכאן לתענית שלריכוס ג'
 לעבור לפני התיבה"י, שצבענית היו שרויים (מכילי -
 מנח): חור. בנה של מרים היה"י, וכלב צעלה (סוטה
 י"ח): (יא) כאשר ירים משה ידו. וכי ידיו של
 משה נולחות היו* המלחמה"י וכי כדאיתא ברי"ה
 (כ"ע - מכילי - מנח): (יב) וידי משה כבדים. בשביל
 שנתעלל במלוא ומנה אחר תחתיו"י נחייקרו ידיו
 (מכילי): ויקחו. אהרן וחרן: אבן ושימו
 תחתיו"י ולא ישב לו על כר וכסת, אמר,
 ישראל שרויין בלער, אף אני אחיה עמהם בלער
 (מכילי - מעניי י"ח): ויהי ידיו אמונה. י"י ויהי משה
 ידיו באמונה, פרושות השמים בתפלה נאמנה
 ונכונה: עד בא השמש. י"י שהיו עמלקים
 מחשבינ* את השעות באולטרולוגיו"א"י באתו שעה
 הם נולחים, והעמיד להם משה חמה וערצב את
 השעות (מנח): (יג) ויחלש יהושע. חתך ראשי גבוריו
 ולא השאיר אלא חלשים שבהם"י ולא הרגם כלם,
 מכאן אנו לומדים שטשה* על פי הדבור של שכינה
 עיני נוסחאות * עשות מלחמה או שוברות מלחמה. * מכוונים. * שעשו.

למצוות ושורשן למעלה בגן עדן, ע"כ נכנס לג"ע להתענג שם על השם. והרשע שמשתוקק תמיד לעבירות ותאוות נמוכות ששורשן למעלה אש גיהנם, כשיוצא מעוה"ז באותה תשוקה, משביעין אותו פרי תשוקתו ונכנס לגיהנם, ובמידה שאדם מודד בה מודדין לו, ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. וע"כ הרשע שגם בהיותו בגיהנם עודנו משתוקק לאותן תאוות, כדאית' בגמ' (עירובין י"ט, א) רשעים אפי' על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה, ממילא נשאר בגיהנם, כי הגיהנם הוא אחד עם העבירה שמשתוקק אליה, ואינו יוצא משם עד אשר יתמרק מן התאוה והתשוקה הרעה הזאת, שהיא שורש פורה ראש ולענה דגיהנם, ויחדל מהשתוקק לה, אז יוצא משם.

אמנם מי שהיתה לו תשוקה ורעותא בעוה"ז לעשות תשובה, אף שלא זכה לזה בחייו, על זה כתב הזוה"ק (הג"ל) ההוא רעותא לא אעדיאת וכו', נחית מקמי קב"ה ותבר כל גוזיזין דתרעי מדורי גיהנם ומטי לההוא אתר דההוא חייבא תמן ובטש ביה ואתער ליה ההוא רעותא כמלקדמין, וכדין מצפצפא ההיא נשמתא לסלקא מגו מדורא דשאל וכו', כנ"ל, היינו שמתעוררת בה תשוקה להפרד מתאוות העבירה ההיא אשר היא בעצמה הוא הגיהנם, וכיון שרוצה לצאת מוציאין אותה, כי כך היא המידה, בדרך שרוצה לילך מוליכין אותו, כאמור. (תרפ"ו)

תצוה

ואתה תצוה. לא נזכר שם מרע"ה בכל הפרשה, כמו שכ' בעל הטורים. י"ל משום דעפ"י רוב ז' אדר חל ב' תצוה, ומה שמשה רבינו נקבר בחו"ל, כדי שתהיה לבני הגלות אחיזה בו, ועי"ז יגאלו, כך כתוב בספה"ק, וזה לשון ואתה תצוה, שתהיה לך צוותא עם בני ישראל. ושם משה — כי מן המים משיתיהו, להורות כי משה נבדל מהכל וזה לשון משיתיהו, שנבדל מן המים, וזה מורה שמו של משה. וכיון דאתה תצוה פירושו שתהיה לו צוותא עם ישראל, ושם משה הוא היפך זה, ע"כ לא כתוב שם משה בפרשה זו.

← ואתה תצוה את בני ישראל, ויקחו אליך שמון זית זך וגוי' [פירש"י, זך בלי שמרים] להעלות נר תמיד [פירש"י, מדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה]. יש לפרש, דהנה ברמב"ם (הל' תשובה פ"ז, הל"ז), דבעל עבירה העושה מצוות טורפין אותן בפניו, וכתבנו במק"א דהיינו דווקא כשעושה שלא לשמה, אבל כשעושה לשמה אינו כן [ואח"כ מצאתי שכך כתוב בס' אהבת ציון להגאון נודע ביהודה ז"ל], וכתבנו כמה טעמים על זה. וי"ל עוד טעם, דהנה בש"ס (פסחים נ', ב) כתיב כי גדול עד שמים חסדך וכתיב מעל שמים, כאן בעושיין לשמה וכאן בעושיין שלא לשמה. וי"ל דלשמה הוא בכוח הנשמה, כי הגוף חמרי וא"א לו לעשות דבר בלתי נגיעת עצמו, אך בכוח הנשמה אפשר לעשות לשמה, ובגמ' (סנהדרין צ"א, ב) דריש מקרא, יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו, דקאי על נשמה וגוף, דנשמה נקראת שמים, והגוף נקרא ארץ, וע"כ בעושה לשמה שעושה המצוה בכוח הנשמה, שהיא שמים שלו, ע"כ זוכה שתגיע המצוה מעל לשמים, אבל בעושה שלא לשמה, שהיא רק פעולת הגוף שהוא הארץ שלו, אין כוח המצוה רק בארץ עד שמים. והנה איתא בשם האריז"ל דכשאדם רוצה לעבור עבירה פורשת הנשמה ממנו

וריק דלא זכי בה טלא ליה (כ"ט, א) א דמיירי ר למלמד ר לו ליקח (תרפ"ו)

רלית מאן זור חדש), ר ותפילת זן החושך, היינו על עשה טוב, רע ואח"כ מרע קודם טוב, ע"כ שמתפללים (תרפ"ג)

זוכה ומיתו יכו', לבתר י"ה אתקין וא רעותא תר דההוא צפא ההיא דר"ה (ט"ו), פלא דאטו

רה, ביאורו רש למעלה ועונג בגן אש גיהנם. יא מתחממן ון מתחממן מא דאעילו דא דגיהנם שארי נורא ר דחייביא, שמשתוקק שמשתוקק

סו ארץ זכ

האון מותלי אניה זכ. פרומי זצטו הילק

אכז"ק קוז' יאוג

כאט שיגה חכמי אולגין

והולכת לה, נמצא דהנשמה אין לה חלק בעבירה, ע"כ כשעושה מצוה לשמה שהיא פעולת הנשמה שאינה בעלת עבירה לא שייך טורפין אותה בפניו, כי אף שהגוף בעל עבירה, הנשמה נקיה וטהורה. ועיקר לשמה הוא מצד אהבה להשי"ת, כי אין לך אהבה גדולה ממי שעושה המצוות לשם שמים בלי נגיעה עצמית כלל, ואינו אומר: אעשה כדי שאהיה בן העוה"ב, ואיזהו חסיד המתחסד עם קוגו (זוהר משפטים קי"ד, ב) [וחסד הוא אהבה]. וא"א לבוא לידי אהבת השי"ת לאמיתה רק ע"י אהבת ישראל, כי רם ונעלה מאד ממדריגת האדם לאהוב השי"ת, אך ע"י אהבת ישראל שהיא יותר קרובה אל האדם, יוכל לבוא לידי אהבת השי"ת, כי על מצות ואהבת לרעך כמוך כתוב בחובת הלבבות, משום שיש בכל איש ישראל חלק אלוקי ממעל, ע"כ מצוה לאהוב אותו, וכשאוהב את רעהו מצד חלק אלוקי שבו, מזה בא לידי אהבת השי"ת.

זוה פירוש: ואתה תצוה את בני ישראל, לשון צוותא, שיחבר את בני ישראל ויכניס בלבם אהבת ריעים, ועי"ז יוכלו לבוא לאהבת השי"ת, ואז, ויקחו אליך שמן זית זך, בלי שמרים, כי ע"י אהבה יוכלו לעשות המצוה לשמה בלי שום פניות ומחשבות זרות, ועי"ז, להעלות נר תמיד, אפי" בעת שאין נרצים, מ"מ יתקבלו המצוות שלהם, כמוש"כ לעיל, דאם עושה לשמה מתקבלת המצוה מכל אדם. וזה נרמו בלשון: שתהא שלהבת עולה מאליה, כי אם צדיק עושה מצוה, כל המצוה מתקבלת גם המעשה שבה, ולא חשיב מאליה, אבל מי שאינו נרצה לאלוקיו ומפאת המעשה אין המצוה שלו ראוי להתקבל, אלא רק מפאת הכוונה, נמצא דהוי כאילו השלהבת עולה מאליה בלא לבוש מעשה. (תרפ"ז)

עיקר כוח לשמה במצוות ומעש"ט יש לנו בכוח מרע"ה, לשמה אותיות משה, עד כאן שמעתי. וז"פ ואתה תצוה את בני ישראל, היינו שיהיה לך צוותא עם בני ישראל, ועי"ז, ויקחו אליך שמן זית זך, שיהיו עושים מצוות לשמה, זך ונקי בלא שמרים, ועי"ז, כתיבת, היינו שלא תגיע להם גסות רוח ע"י המצוות, כמו שאמר הרבי מלובלין זצ"ל על פסוק (שמות ג', י"ב): וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, כי כשהמצוות נקיות בלי אש זרה, אינן מביאות גסות הרוח וגיאות, אבל כשהיא באש זרה מביאה גסות הרוח, עי"ש.

והנה איתא בספ"ק דעמלק ימ"ש הוא מביא גסות רוח, וע"כ עמלק בגימ' רם. ובזה יש לפרש (בשלח י"ח, י"א): והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, כי כשמשה גבר והכניס בישראל רוח לשמה, וכשעושים לשמה אינו מביא גסות רוח, ממילא נדחה כוח עמלק, ע"כ, וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו, היינו כשלא הכניס בישראל כוח לשמה, נמצא שיכולים לבוא לידי גסות הרוח ע"י המצוות ו,גבר עמלק" ימ"ש.

ועי"ז, להעלות נר תמיד, כי כשהוא לשמה יש לו קיום נצחי, כמש"כ (משלי י"ב, י"ט): שפת אמת תכון לעד, אבל כשהוא בשקר יש לו הפסק, כי לשון כזב כמו מים המכובים (פרה ח', ט'), שיש להם הפסק. (פ' זכור, תרפ"ז)

בהפטורה (יחזקאל מ"ג, י') הגד את בית ישראל וגו' ויכלמו מעונותיהם וגו', ואם נכלמו וגו' הודע אותם וגו', זאת תורת הבית וגו'.

נלענ"ד ההבדל בין משכן למקדש, כי המשכן נבנה בכוח האהבה והתשוקה שהיו לכל איש ישראל בעת נתינת הנדבה אל המשכן, שהיתה ברעותא דליבא יתיר

רשפי אש שלהבו המשיכו קדושת (עי' יבמות ר', א, בעבור תהיה יראו ואם נכלמו וגו' ז מעונותיהם, שזה ובוה יש לין מצוי לפעמים שז עי"ש. ולהנ"ל י"י כי המשכן נמצא וע"כ אהבה שבאו שבאה מכוח המקד

ענין מחצית ולא יהיה בהם ג להוציא את כל א אחד חשוב דבר הכלל. ועל זה בא להורות דאדרבא השקל, לדעת שכי צריך כל אחד לה יכנס לתוך הכלל, בפרט, לעומתו יון אותו הכלל. (ע"ע וזה פירוש: ראשית צריך לדי שיפר מעשיו צרי יתקבלו מעש"ט ע ובזה י"ל מו הסממנים ירקח שיתערבבו היטב, בהלכות פסח [עי דאם נטהגו יחד נ מין בפני עצמו ממולת, יותר טוב רמו שיתערבבו נ בחלבנה], אבל נ האפשרי, ע"כ המו

קְדֹשֶׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וּבֵרַךְ אֶת־עַמְּךָ
 אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
 נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ
 אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדִבְשׁ׃ ׀ שְׁלִישִׁי־לְמֵו הַיּוֹם
 הַזֶּה יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ מִצִּוְךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־
 הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים
 וְשִׁמְרַת וְעֲשִׂית אוֹתָם בְּכָל־לְבָבְךָ

שְׁמִיָּא וּבֵרַךְ יְת עַמְךָ יְת יִשְׂרָאֵל
 וְיְת אֲרֻעָא דִי יְהִבְתָּ לָּנָא בְּמֵא דִי
 קִנְיַמְתָּא לְאַבְהֻתָנָא אֲרַע עֲבָדָא
 חֶלֶב וְדִבְשׁ׃ ׀ יוֹמָא הַדִּין יְיָ
 אֱלֹהֶיךָ מִפְּקֻדֶיךָ לְמַעַבְד יְת קִנְיַמְתָּא
 הָאֲלֵיָן וְיְת דִּינֵיא וְתַסְר וְתַעֲבַד

לקמ בהדיר

רש"י

ושימקתי את אחריים כמו שנאמר (י"ד כ"ו) ושמתח אתה
 וביתך: (מו) ר"ל לזה הקדים הוידוי לתפלה, על דרך מה
 שאמר הנביא (מלאכי ג' י') הביאו את כל המעשר וגו'
 ובחנוני נא בזאת וגו' אם לא חפפת לכם את ארובות השמים
 והריקותי לכם ברכה עד בלי די, הרי שמומר לבחון ולתבוע
 מאת הקב"ה בזכות המתנות - וכמו הר"מ צמ"ל צפי'
 המשניות מעשר שני ה' י"ג ו"ל, וזה הדרש שהוא דורש
 בכלן זו הפרשה מלה במלה אין רלונו שיאמר אדם זה בשעת
 הוידוי אבל יודיענו בכלן על דרך הפי' עניני זאת הפרשה

קדשך. עשינו מה שגזרת עלינו^מ עשה אתה מה
 שעליך לעשות שאמרת (ויק' כ"ו ג') אם בחקתי תלכו
 וגו' ונתתי גשמיכם צעתם (שם - שם): אשר נתתה
 לנו כאשר נשבעת לאבותינו. לתת לנו^מ
 (וקיימת) ארץ זבת חלב ודבש: (עו) היום הזה ה'
 אלהיך מצוך. בכל יום יהיו צעניך חדשים^מ
 כאילו זו ציוס נלעוית עליהם (מנח"י): ושמרת
 ועשית אותם. בת קול מצרכתו הבאת צכורים

אבל בשעת הקריאה אינו קורא אלא הפרשה בלשונה כמו שנמנה על ידי הנביא וזה מצוה מאד עכ"ל: (מז) הוסיף לומר
 לתת לנו החסר מן הכתוב והמוכן, שלא נשבע הקב"ה שנתן לנו כזה, אלא נשבע לתת לנו שיתן לנו, ועוד הוסיף מיבת וקיימת
 כדי לחלק כאשר נשבעת לאבותינו מארץ זבת חלב ודבש, שנשבעת להם לתת לנו ארץ זבת וגו', שהרי לא נשבע כן לאברהם או
 ליצחק או ליעקב אלא לתת את ארץ כנען כמו שהיא, אלא הפי' שצריך אומרו האדמה שנתת לנו כאשר נשבעת מצריך אותה
 שתהיה ארץ זבת חלב ודבש, וכן פירשה ראב"ע ז"ל, ובקצת ספרים וכן בדפוס הראשון ליתא למיבת וקיימת, ולפי"ז אה"י
 יהיה מקושר ארץ זבת וגו' לאומרו כאשר נשבעת לתת, ואבותינו יהיה יולאי מזרים לא אברהם יצחק ויעקב, שנאמר (שמות
 ג' י"ז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו' אל ארץ זבת חלב ודבש, ואח"כ צפ' וארא (ו' ו') כתיב "לכן" אמור לבני ישראל והוא
 השבועה, ויהיה פי' הכתוב שכאשר נשבעת לתת ארץ זבת וגו' כן תקיים אותה, וכן פירשה הספורנו, אך זה קשה קצת שבה
 בטענה ובמיביעה שקיים המתנות, ולא בשביל השבועה, ואם מלד השבועה נריך ליתן בלא מתנות: (מח) מדאמר את החקים
 האלה ואת המשפטים הרי שהמדובר מכל המתנות או מכל המורה שכבר נטעו עליהם, אלא ודאי מדבר ללומדי תורה שכל

אור החיים

ובנות, וזה ילדיק פירושינו שעל זיווג הנשמות הוא
 אומר, וכנגד מאמר את השמים אמר ואת האדמה
 שהיא ברכת המזון ונכון:
מז. היום הזה וגו'. וכי היום הוא מלוא והלא
 כבר אזה כבר סונו, ורש"י ז"ל פירוש
 בכל יום יהיו צעניך חדשים, ונראה שכונה הכתוב
 היא על זה הדרך לפי שכל המורה אזה אותה ה'
 כבר סונו צין דברים שיש בהם קום עשה צאותו

זמן צין דברים שאינם צקום עשה אלא לאחר זמן
 כאותו האמורים בפרשה זאת צכורים ומעשרות
 שאינם נוהגים אלא צארץ, ואזה ה' אותם הגם שלא
 היה זמנם מטעם כדי ללמוד אותם ולקבל שכר על
 קבלתם, ואמר להם משה כי הן היום מלוא אותם
 לעשות החוקים האלה שהם צכורים ומעשרות שעד
 היום נלטו ללמוד דיניהם לצד והיום הזה מלוא
 אותם לעשות כי הגיעו לארץ, ומיבת היום לאו

יתרון בכל
 י' ית י' חטב
 ק' לאלה ולו
 קדמוהי ולמפ

היום^מ תשנה
 והאמירך. או
 שהוא לשון כפ
 הנכר להיות ל
 הארץ להיות ל
 והוא לשון תג
 שינוי נטחאות. תוכה
 וישתבחו וישפאר
 אמה במרת צהקו
 וכמו הדברי דוד
 יותר מוכרת, כי
 ובדפוס הראשון
 ישתבחו כמו הוא
 ישתבחו עכ"ל, ו

דוקא אלא
יז. את ה'
 היו
 (כתובות ק"י)
 לו אלוה ע"כ.
 דוקא פירוש
 שעדיין היו כל
 שהיה מקודש
 צביא, וכמו
 ומעשה אין מ
 ה' להיות לה
 לאלהים, עוד
 האזינו ששאו
 שאין כן ארץ
גב כלומר שאי
 יאמירו את ה'.

וְבָכַל-נַפְשֶׁךָ: יי אֶת-יְהוָה הַאֲמַרְתָּ →
 הַיּוֹם לְהִיּוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וּלְלַכֵּת
 בְּדַרְכָּיו וּלְשָׂמֵר חֻקָּיו וּמִצְוֹתָיו

יְתַחֲוֶן בְּכָל צְבָרָה וּבְכָל נַפְשֶׁךָ:
 יי יְת' יי חֲטָבְתָּ יוֹמָא דִּין צְמַדְוֵי
 צְרָה צְאֵרָה וְצַמְדָה בְּאַרְחָן דְתַקְנָן
 קְדָמוּדְוֵי וְצַמְדָה קְדָמוּדְוֵי וּפְקוּרוּדְוֵי

לקט בהיר

רש"י

היום (ט) תְּשִׁיבָה * (שם) (י) האמרת והאמירך. אין להם עוד (מוכית) במקרא, ולי נראה שהוא לשון הפרשה* והבדלה הבדלתיו* לך מאלהי הנכר להיות לך לאלהים והוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה (ד"ה) ומלאתי להם עוד והוא לשון תפארת* כמו (תהי' י"ד ד') ותאמרו כל שנינו נשחאנת * חוכה * המשכה * הבדלנו - הבדלת - הבדלתי וישחצו וישפארו עלמם עושי רשעה, וזו ג"כ מענין זה שהבותר בצנר מפרישו ומבדילו לעצמו כדי להתפאר ולהשחצת בו, אזה בחרת בהקב"ה ומתפאר בו שהוא לך לאלקים והוא מתפאר בך, וזאת הפי' מדברי חז"ל הוא בצרכות ו'. ובחגיגה ג', וכתב הדברי דוד שרבינו כתב זאת במהדורא בתרא, אבל לא חזר בו מדרכ הא' שגם זה קרוב מאוד לפי הענין, ודרך הב' יותר מוכרת, כי שם בתהלים אין לפרשה מלשון הבדלה ופרישה, לזה לא הביא שם בתהלים רק דרך הב', ויש גורסין ד"ה, ובדפוס הראשון וכן בכתיב יד העתיקים ליתא לדרך הב' בכלל, אבל אין זה מרפא הכאב שרש"י בעצמו פירש כן בתהלים ישחצו כמו האמרת והאמירך עכ"ל, ובצרכות ו'. ד"ה האמרת כתב רבינו לשון חשיבות ושבח כמו יתאמרו כל פועלי און ישחצו עכ"ל, ובחגיגה ג'. האמרת שחצת כמו יתאמרו כל פועלי און ישחצו שדרךן ללמה עכ"ל, ואדרבה משם ראה

אור החיים

דוקא אלא זכר זמן המוכי* בשם היום הזה: יי. את ה' האמרת היום להיות וגו'. אומרו היום** יתבאר על דרך אומנם ז"ל (כתובות ק"י:) כל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה ע"כ, והוא אומרו את ה' האמרת היום דוקא פירוש כיון שהיו בארץ המקודשת, והגם שעדיין היו בארץ סיחון ועוג עם כל זה כבר כחצו שהיא מקודשת כיון שנכבשה כיבוש רבים על פי נביא, וכמו שהוכחו צפרשת מעות (ל"ב ג'), ומעשה אין מקומה נחשב חוזה לארץ ולזה האמירו ה' להיות להם לאלהים, והוא אומרו לך לאלהים, עוד יראה על דרך אומנם ז"ל (תנחומא האזינו) ששאר הארצות נמסרו ביד שרי מעלה מה שאין כן ארץ ישראל אין עליה שופט מצלעדי ה', והוא אומרו את ה' האמרת היום בכניסתך לארץ להיות לך לאלהים** על דרך אומרו (תהלים י"ז) מלפניך משפטו ילא, ולא יצא משפטיכם לפני שר ושופט, עוד נחזון לומר כי יאמירו ה' הגם כי יציאם צמשפט לחת לאיש כדרכיו וכמעשיו הרעים, והוא אומרו ה' האמרת וגו' להיות לך לאלהים, וידוע כי אלהים הוא מדת הדין אף על פי כן יאמיר ה'** ויברך על הרעה מעין הטובה, ואומרו וללכת בדרכיו**, פירוש הגם שלא לזה ה' ללכת בהם אף על פי כן כשיכירו בהם שהם דרכי ה' כל אשר הוא עושה יעשו כן בני ישראל, כגון ציקור חולים קבורת מתים וכדומה שמלינו לה' עושה אותם ילכו גם הם בדרכיו, חקיו הם מצות שאין בהם טעם**, מצותיו הם מצות שהשכל גם כן מסכים עליהם, משפטיו

אור בהיר

גב) כלומר שאינו רחוק. גב) הלא קבלו אלקותו כבר בהר סיני. גב) ולפי"ו פי' חיצת אלקים מנהיג שר ושופט. גב) יאמירו את ה'. גב) ק"ל וא"ו של וללכת, וכי זה דבר נוסף, הלא היאך יתכן להאמיר את ה' ולא ללכת בדרכיו, ועוד הלא פרט כל דבר חקיו מצותיו וגו', ומה זה א"כ וללכת בדרכיו. גב) פי' הם ישראל לא ידעו טעמם.

וּמִשְׁפָּטָיו וְלִשְׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ: יח וַיְהִי הָאָמִירָה הַיּוֹם לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה בְּאֶשֶׁר דִּבְרַתְךָ וְלִשְׁמֹר כָּל־מִצְוֹתָיו: יט וְלִתְתֶנָּה עֲלֵיוֹן עַל כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר

וְדִינָוָהוּ וְלִקְבָּא בְּמִימְרָה: יח וַיְהִי חֲמִיבָה יוֹמָא רִיזִן קְמָחוּי קָה לְעַם חֲבִיב בְּמָא רִי מְלִיף קָה וְלִמְטָר קָה פְּקוּדוּהוּ: יט וְלִמְתָּנָה עֲלָאָה עַל קָה עֲמָמָא רִי עֵבֵר לְחִשְׁבָּתָא

לקט בהיר

רש"י

לפנת הדברי דוד שכתבי יד אלו וכן דפוס הראשון נעמק ממהדורה קמא שחסר שם דרך הב', והעיקר כמהדורה פועלי און: (יח) כאשר דבר לך. והייתם לי סגולה (שמות י"ט כ'): (יט) ולהיותך עם קדוש וגו' כאשר

אור החיים

הם דינים שמסר לשפוט בין איש ובין רעהו, ולשמוע בקולו זה תלמוד תורה, ודקדק לומר בקולו"י על דרך אומנם ז"ל (במד"ר י"ד ד') וז"ל מנין לשומע מפי קטן וכו' כשומע מפי הגבורה דכתיב (לעיל ע"ז ה') אם שמוע תשמע בקול ה' אלהיך"י, וטעם שז"ה על עסק התורה באחרונה"י, להעיר שהגם שהשיג אדם לדעת כל האמור וקיימו אף על פי כן לא יאמר מה לי לתלמוד תורה אם לדעת מה יעשה ישראל הנכ ידעתי וקיימתי כל דברי ה' אלא אף על פי כן חייב הכתוב לתלמוד תורה, והוא אומרו אחר כל מה שחייב לעשות ולשמוע בקולו כי מלוא תלמוד תורה היא מלוא צפני עממה שאין זמן ליפטר ממנה עד יום מותו דכתיב (במדבר י"ט י"ד) זאת התורה אדם כי ימות צאהל:

יח. וד' האמריך וגו'. אומרו להיות לו לעם סגולה"י, שהגם שחצא אומה אחרת והטיב מעשיה ותשדל להדבק בשכינה לא ישיגו מדרגת ישראל, ובחינה זו תקרא סגולה"י וזו היא גדולתם, ואומרו כאשר דבר לך, במעשה הר סיני

אור בהיר

גד' ולא אמר לשמוע אליו. גמ' ודורש עו"ה (אם שמוע) יהיה מאיזה שיהיה אפילו קטן, נחשב כאילו (תשמע בקול ה' אלקיך) ממש. ב' הלא בזה צריך להחיל, שכל תורה איך יודע מה יעשה ישראל. בא' ולמה לא די לומר להיות לו לעם, הלא לפי רש"י ז"ל וכן לרמב"ן ז"ל שפירשו סגולה חביב ונחמד, זאת נשמע מאחר שחבר בנו להיות לו לעם אפילו בלא חיבת סגולה. בב' שפי' חיבת סגולה דבר המועיל בלי טעם, כמו שעושים סגולה לחולה ונחפז ממנו הגם שאין טעם לדבר. גג' פי' לדרכינו מדוייק מה שאמר הכתוב שם צפי יתרו מכל העמים, שסגולתו הוא שיש בנו מה שאין בכל העמים. דד' וזו היא הסגולה. דה' והיכן דיבר זאת שהגם שיכעיסו לא ימיר אותם, הלא שם צפי יתרו כתיב אם שמוע תשמעו בקולי דוקא אז והייתם וגו'. דו' ודוקא אז שהיתה שעת רצון, אבל מקודם לא היתה לנו הנעתה זאת. דז' פי' ישראל קבלו על עצמן לשמור, והיאך

וְלִשְׁמוֹעַ וְלִרְבּוֹ קָדָם יי אֵלֶּה א וּפְקוּדֵי מִשְׁו עָמָא קְמִיָּמו

דבר. והייתם כל המצוה.

עמיד ולא עתה אומר בלשון רבים

שמירת המלוא לכלוך"י, צ"י יו המלות, כי לל לשמור לא יזד ואם חשיג לה ואמר כאן כי ירצה על דרך דבר רע, ואמנו ניוזקין, והוא ישמור"י כל נ ירצה להעירם הגם היותו צי ז"ל (סועב י"ז) לאכול מפירות מלוא שתלויות לומר להם רל ולשמור כל מ היום פירוש י

ימך לומר שהקב מלואו. ב' ישמרו. ע' חסד לשמור כל מ הורו ואינו מתאו האדם. ע"ד

עֲשֵׂה לְתַהֲלָה וּלְשֵׁם וּלְתַפְאֶרֶת
 וּלְהִיתָךְ עִם־קִדְשׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
 כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר: פ רביעי כז א וַיֵּצֵא מֹשֶׁה
 וַיִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הָעָם לֵאמֹר שָׁמַר

וְיָשׁוּם וְיָרְבוּ וְיִמְהַוּ עִם קִדְשׁ
 קִדְשׁ יי אֲתָהּ בְּמֵא דִי מְלִיָּה:
 א וּפְקִיד מֹשֶׁה וְסָבִי יִשְׂרָאֵל יֵת
 עָמָא קְמִימָר מִר יֵת פֶּל

רש"י

לקט בהיר

דבר. והייתם לי קדושים (ויק"כ כ"ח): (א) שמור את כל המצוה. לשון הוזה"א גרדני"ע בלע"ז: זמרה כמוזן: (א) כבר נחזקר דבר זה כמה פעמים שמן הסתם צווי בל לעמיד, ואז נקוד שמור או שמרה, וכשהוא נקוד כזה שמור, הוא ג"כ צווי, אבל אין צו לא עבר ולא עתיד ולא עתה לא יחיד ולא רבים, אלא פירושו עליך לשמור או עליכם לשמור לפי הענין, ולזה אל תחמה שהכתוב גמר אומר בלשון רבים אנכי מזה "אחכס" (ד"ד), ומה שאמרה תורה בלשון זה, כי אם יאמר שמור יכולנו לומר לעמיד כשיבא

אור החיים

שמירת המלות יהיה האדם שלם מכל מוס ומכל לכולן"י, ב' יראה כי ה' יחזק זרועות"י לשמור כל המלות, כי לא הכל זוכים לדבר זה הגם שיחפצו לשמור לא יזמנו לידם, ואם יזמנו לא תשיג ידם, ואם תשיג לחלק מהמלות לא תשיג לכל המלות, ואמר כאן כי ה' האמינם לשמור כל מלותיו, ג' יראה על דרך אומרו (קהלת ח') שומר מלכה לא ידע דבר רע, ואמרו ז"ל (פסחים ח'): שלוחי מלכה אינם ניוזקין, והוא מאמר הכתוב כאן ולשמור פירוש ה' ישמור"י כל מלותיו לכל יאל מהם דבר תקלה, ד' יראה להעירם בדבר שלא השיגו משה עצמו ע"ה הגם היוצו בכלל עם סגולה, והוא על דרך אומרים ז"ל (כטוה י"ד). צענין הפלה משה ליכנס לארץ וכי לאכול מפירותיה וגו' אלא אמר משה יש הרבה מלות שתלויות בארץ וכו' ע"ה, והוא מה שנחכוון לומר להם ראו מעלתכם שה' האמינר אחכס וגו' ולשמור כל מלותיו"י, ולזה דקדק לומר האמינך היום פירוש בזמן זה שאחם צאים אל הארץ ושם

תשמרו כל המלות, וזו מעלה שלא השיגו אפילו משה, והנה תמצא ו' מעלות בפסוק את ה' האמרת, ח' להיות לך לאלהים, צ' ללכת בדרכיו, ג' לשמור חקיו, ד' ומלותיו, ה' ומשפטיו, ו' ולשמוע בקולו, כנגדם אמר ה' שש מעלות לכנסת ישראל, ח' להיות לו לעם סגולה זה כנגד להיות לך לאלהים, צ' ולשמור כל מלותיו זה כנגד וללכת בדרכיו"י, ג' ד' ו' ולחזק עליון וגו' לתהלה ולשם ולתפארת הם כנגד שמירת חקיו ומלותיו ומשפטיו"י, ו' ולהיותך עם קדוש לה' זה כנגד ולשמוע בקולו כי על ידי עסק החורה יתייחס להם שם זה של קדוש, ואמרו כאשר דבר דכתיב (שמות י"ט ו') ואחם חכו לי וגו' וגוי קדוש אלה הדברים אשר הדבר אל בני ישראל: (כז) א. ויצא משה ויקני ישראל. טעם זכרון זקני ישראל כאן"י, נחכוון משה בזה מה שאמרו ז"ל (ברכות י"ט:): שבמקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרבי"ה דכתיב (משלי כ"א ל') אין חכמה וגו' לנגד ה', והוא אומרו וילו

אור בהיר

יחן לומר שהקב"ה קבל על עצמו שישראל ישמרו המלות. (כח) לכן חיה יחירה נודעת לנו בזה שחזר צו וצונו לשמור כל מלותיו. (כט) פי' קבל על עצמו כניכול לתת לנו כח ואפשרות לשמור כל מלותיו. (ע) ואין הפי' לפי דרך זה שישראל ישמרו. (עא) אפילו אותן התלויים בארץ. (עב) שמה שאחם עושה לפנים משורת הדין ללכת בכל דרכיו, גם הוא יעשה עמך חסד לשמור כל מלותיו. (עג) שמי שהוא שומר החוקים הגם שאינו יודע טעמם, ראוי לתהלה, ומי שישמור מלות שכליות שמכבד הוריו ואינו מתאזהר למנוח חבירו ואשת חבירו וכדומה, שמו מתגדל, ומי שמתנהג כשורה דנין ודברים שבין אדם לחבירו, תפארת לו מן האדם. (עד) פי' מה נשתנה. (עה) כוונתו שהגם שאסור לתלמיד להורות הלכה בפני רבו, זה דוקא במקום שאינו נוגע הלכה

21

פ"ו שנו חכמים וכו' כוונת זאת ההקדמה לשנח של הצרייתות השנויות בפרק הזה כי אף שלל התמשה פירקיס הקודמים הם משניות גם אלה לחכמים ראוי להעריכם בערך המשניות, ו"ש שנו חכמים כי פירוש שנו חכמים כמו חנו רבין דקאמר בגמרא אלא שהגמרא היא מסודרת בלשון מרגום אומרת לנו רבין וזכאן שמדבר בלשון הקדש אמר שנו חכמים. והודיענו כי מעלת הצרייתות כמעט שהוא אל המשניות לא יחסר כל דהן רק שהמשניות נשנו במדרשו של רבינו הקדוש והצרייתות נשנו חוץ למדרשו ועל

פ"ו שנו חכמים בלשון המשנה. כל הפרק הזה הוא נחמל דני אלוהו ונחמל פרק י"ו בשם ר' אליעזר ובמסכת בלה רבתי פרק ו' יש גם וחס הכנה גימטריא שונות:

שינויי נוסחאות

פ"ו הפקדה להלמל כד"ק גם המוצ"ס והרע"ב לא פירשוהו והמ"ט לא הדיקו גם לא דבר אורתוזי אף שנמשכות עליו (כמו ד' ריחל) היה נדפס (עפ"י מ"ש ד"ק) עם פ"ו המיוחס אז להצמח"ס ובחמתו הוא לש"י" וכו' נחמל ככ"י ובמס"י ונחמ"י ובשאר סודות ובמחור"ס.

פ"ו שנו חכמים בלשון המשנה

פ"ו א שנו חכמים בלשון המשנה. כלומר, צרייתות היא ובלשון המשנה היא שנויה אבל אינה משנה. ומה שנו, רבי מאיר

פ"ו א שנו חכמים בלשון המשנה

פ"ו א שנו חכמים בלשון המשנה. כלומר, צרייתות היא ובלשון המשנה היא שנויה אבל אינה משנה. ומה שנו, רבי מאיר

שנויות והם אמרו והם אמרו ועל כן ברון האיש אשר נחר זהם ובמשנתם כי גם אלו ראויים הם ליקרא משניות כי שיש הם אל המשניות. אי נמי כוונתם להזהיר את האדם שלא יזכר לו מנהג כל משנה ומשנה בשם אומרה כי לא על חנם סדר רבינו הקדוש שמות החכמים בעלמם בלשון המשנה כל אחת ואחת בשם אומרה. ו"ש שנו חכמים בלשון המשנה כלומר אני רואה ששנו שמות החכמים בלשון המשנה ולא חיי להם סתם צודאוי שנראה מזה שכל כך עיקר הוא לשנות שמות החכמים כמו המשנה עלמה ולכן ברון יהיה מפי עליון האיש אשר נחר זהם ובמשנתם כלומר שצחר בשמיהם זהם שהם שמות החכמים וגם צמשנתם לו מנה המשנה ושם אומרה, וכן חייא לקמן שכל האומר דבר בשם אומרו מציא גאולה לעולם. אי נמי כל לשנח הצרייתות כמשניות וזה ממה שאנו רואים כי רבינא ורז אשי לא סדרו הגמרא בלשון המשנה רק בלשון מרגום להראות לנו כי לא ראי זה כראי זה וזה עשו הצרייתות בלשון המשנה עלמה נראה מזה שמעלתם שזה למעלה המשנה ונתן הודאה אליו יחצרך שצחר זהם ובמשנתם. והחסיד ו"ל כתב המורה לא משכון כ"ח צריקן ממדות רעות ומלל ממדות החשובות, וזהו כוון השי"ת ואמר היו נכונים לשלשת ימים אל מגשו אל אשה וכן כיצום הנגדים שיטתרו מן העומאה ולכלוכים המונעים את הנפש מהשגתה. וכל הפרקים הקודמים לזה מללים מדברים החשובים מקרצים את הנפש לצורה ומעוררים אוחו לעבודתו. ולזה נהגו לקראם באלו השמות קודם שישארו כדי שיחשורו לאנשי קדש רחמי אלהים אשר קרה לאבותינו בזמן הזה ואף זהם עלמם כמו שאל"ל זה הפרק כלו מעורר על חשק המורה והאבהו וע"פ שבשאר הפרקים בא מזה הרבה זה אין צו דבר אחר רק לידע ולהודיע כי הוא תכלית הפרקים הקודמים ומנוח דבריו המסולאים צפו נחשורר לקנות את המורה מלוקף אל הזמן אין ספק אלא שבה הזמן נהיה יוצר מוכנים לקבל כל דבר מעבודת השי"ת יותר מנומן אחר כי הרועם אשר קבלו נפשוחיו או יתנוץ בנז עמה, ולזה נקרא זה הפרק קנין תורה מה שבוש מהמדות החשובות קודם בואו צריית המורה ועם זה מצא כמים צקרבז ויהיה עוסק בצורה לשמה כאמרם על צת כלצא שבוש אשת ר"ע חזייה דהוה נעוה אמרה אחקדש לך ע"מ שחלך לני רב וראה סופו של ר' עקיבא ע"ה וזה החייל הפרק במאמר ר"מ תלמידו ולזה אנו קורים הפרק הזה שנקרא קנין תורה שבה הוא מתן תורה ע"ל. וזה יש להבין מאי רבי מלל כ"ח. ואפשר לפי שיש שני מיני עוסקים בצורה לשמה. אחד הוא שמחלתו עסק בצורה

פ"ו בשמחה שנו חכמים כו' כל העוסק בתורה לישמח בו. עין הלשמה עיקרה לשם חבת התורה ליגע ולעמוד על שרטה (וי' נשח החיים עפ"י פ"א פ"ב פ"ו) וכו' אבל אם יחשוב אדם כי לשמה היותו לדבוקות ואם כן לעמוד לדמיון יחשוב וישמח בשיירות ומתשכחות ופגפטי בע"ה הוליס מעשים וצירות שיאל המעוררים אבהת ה' ויקרבהו זה די לו וזה יהיה מיים ערבים. אבל לא כן הוא כי הלא מלינו נמרס שוד קטק שהעוסק בשיירות ובמוריו ימש לו עוסק בנגעים ואלהות. הרי שנעשים ושהלות יקרים יותר ואל מלינו שהסיסי הקצ"ה לו מה לפי שערך הלימוד לא לעסוק רק בדבוקות כ"ח להשיג ע"י המורה הנגלה והדעים ולידע כל דבר על

פירוש המשניות להרמב"ם
פ"ו לפי שעת עכשיו כל הפרקים הם משנה לפיכך הוצרך עתה להודיע שמכאן ואילך ברייתא היא ולזה מהחיל ואומר שנו חכמים בלשון המשנה כלומר ברייתא היא ובלשון המשנה היא שנויה אבל אינה משנה. ומה שנו חכמים ר"מ אומר. ומחוך שמאמרי פרק זה דברי אגדה הם נהגו לאומרו בבית הכנסת עם שאר הפרקים הללו של מסכת אבות:

י כ"ן תפארת ישראל

פ"ו א ר"ל מנו רבין צרייתא בלשון המשנה: ב הקצ"ה: ג בהנהגת עממן: ד שגם בלמודם צחר ה', מדלין מתכוונין

בחיוב חובה וכוונתו מ דבריהם הרבה. מ כוונתם בשלל לשמה כ עושר וכוונתו וע"ש ש כבוד ומתנו לו כבוד. לשמה אורך ימים איכ זוכה לקיים כל המצוות כ"ח ע"כ משמח"ל פכ"ח זוכה לדברים או מעסקיה ושומריה ה עולם נעם כבונני כי מקיים עולם ומלואה. של מעלה ובסתמל ש צחיגה (י"ח). מ"ח בש ארז ושמים. ופריטין אחרדי ובע"כ דזה צנ ג"כ שמים. כמ"ט ויו בעולם הצרייתות ויו מר מדמה ברה"ה ויו בעולם כבגע מלמוד י אהבם לתוכו וכוונתו. ו שיהיה. והיינו מפרשים ורב הבול ראיה אף לו ויכולו השמים והארץ הנקיים עמה ענקין אהובי. כי עיקר הוא מקיים בכל אשר צויה ליקר להגיד שמה צריית אהבים אותה ומנוח מצי רעה. ומה הוה ר שאדם יתקיים עמה בה יותר אהב את המורה כי

אחינו חכה חנה
לכ"ה חנה חנה
לכ"ה חנה חנה
לכ"ה חנה חנה
לכ"ה חנה חנה

כריצ"ל דאמר לוי למשיח אימת אחי מר והשיב לו היום, ופירש לו אליהו ז"ל דהיינו היום אם בקולו תשמעו. ודברים אלה עומן שאמר לו משיח לדקינו לריצ"ל כן הנה הדברים אמרן משה רבינו ז"ל במקרא זה להודיענו שהיום נוכל להביא גאולתינו, ואז יאמר ה' להיות לנו לא-להים כמו שכחצנו לעיל:

וזהו אומרו (ג) אח ה' האמרת היום שזיכולתך הדבר עוד היום שיאמר ה' להיות לך לא-להים, והאמרת לשון אמירה כפשטי' רק מפעיל כמו מן הכל האכיל ומן

עבד העבד כן יאמר מן אמר האמרת, שחולל להביא לה' לידי אמירה להיות לך לא-להים עוד היום, והוא על ידי ללכת בדרכיו ולשמור כו', (ו) וסיים ולשמוע בקולו זהו לשון משיח לדקינו אם בקולו תשמעו, אך כאן כמיותר הוא שכבר אמר ללכת כו' ומה זה עוד ולשמוע בקולו צכפל צשימוי לשון. אך הענין על פי אמרם ז"ל אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו, (ה) וביאורו של הכתוב לא יהי' כו'. לשמעתי מפה קדוש אדוני אבי מורי ורבי ז"ל דהזכיר בזה על הפניות ומחשבות שלא לשמה חס ושלו' צשעת החפלה או מצוה על דרך אמרם ז"ל

תדרש נועים

(צח) דא"ל ר' יהושע בן לוי למשיח ושאל אותו מתי יבא אדוני, והשיב לו דיבא היום, ופירש לו אלי' הנביא ז"ל כוונתו דיבא (תהלים צח, ו) היום אם בקולו תשמעו, דיתכן דהדברים האלה בעצמן דאמר משיח צדקנו לר' יהושע בן לוי, הן הן הדברים דאמרן גם משה רבינו ז"ל במקרא הזה, ובא בזה להודיענו דגם היום נוכל להחיש ולהביא גאולתינו, דאז הוא הזמן דיאמר ה' הדיבור להיות לך לא-להים כמו שכתבנו למעלה.

(ג) והנה תיבת האמרת יתכן לפרש מלשון אמירה כפשוטו רק דהוא בלשון מפעיל אחרים, כמו דמן פעל "אכל" כשהוא מאכיל אחרים אומרים "האכיל" כן מן פעל "אמר" כשהוא מפעיל אחרים יתכן לומר "האמרת", וזהו דאמר הכתוב את ה' האמרת היום, היינו דביכלתך הוא הדבר דעוד היום תפעיל את ה' דיאמר הדיבור "להיות לך לא-להים" דהוא הדיבור דעתיד ה' להשמיענו בעת הגאולה, וזה תלוי בך דאתה תוכל להביא את ה' לידי אמירת

להיות לך לא-להים, ובך תלוי דיאמר זאת עוד היום ולא יתאחר לאחר זמן, וזה יהי' על ידי "ללכת בדרכיו ולשמור הקיו וכו'". היינו על ידי דתהא נוהר ללכת בדרכי ה', או תזכה דתשמע את קול ה' מדבר אליך הדברים האלו של להיות לך לא-להים.

(ד) והנה זה דמסיים ולשמוע בקולו הוא ממש הלשון דאמר משיח צדקנו היום אם בקולו תשמעו, אכן דכאן הוא לכאורה כמיותר דהרי כבר אמר ללכת בדרכיו וכו', ומה הוסיף עוד באומרם ולשמוע בקולו, דהוא לכאורה כפול רק בשינוי לשון, דאם הולכים בדרכיו ושומרים חוקיו, זה בוודאי נחשב דשומעים בקולו, אכן יתכן הענין על פי מה דאמרו רז"ל (מכות כה) אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו.

7 (ה) ושמעתי מפה קדוש של אדוני אבי מ"ו ז"ל ביאורו של הכתוב לא יהי' לך אלהים אחרים על פני, דהכתוב מזהיר בזה על הפניות ומחשבות זרות של שלא לשמה חס ושלו' בעת התפלה או בשעה דהוא

עושה איזה מצוה, והוא רז"ל (סנהדרין כב) המתפ עצמו כאלו שכונה כנגדו (ח) שויתי ה' לנגדי תמי להיות זאת בכל מצוה דו זה המתפלל שלא לש מתכוין בשביל דיראה או זה כקונה ארון לעצמו בתפלתו גם לאדם הנה, הוא בשביל דיראה זה ה אותו הכתוב לא יהי' לך פני, היינו דלא תקנה ובפני השכינה דהיא אצ או עשיית המצוה, ולא א-להים אחרים והבן, ע קדוש יעקב אבי זצוק"ל.

(ו) וזהו דאמר להם השלו' דאחרי אומרם והבן דיהי' וללכת בדרכיו ו דהקב"ה יאמר להיות לך עליכם לדעת דכל זה לא אם יהי' ההליכה בדרכ בקולו, היינו אם תהי' ו

חוב לי' אל' עזרי הא' אי' הורוויץ צ"מ
אלי' ולי' זקיק סארינירא
בזכות עטרת
בזכות תפלה אל' בהל' ושימון וניס אל' י"א

צלתי לה' לדון. וכען זה ושיס אוחו. על
לכך ונגד עיניך תמיד ועוד לך: L

או יתכן (ו) על פי אמרנו צפסוק לא יקום
עד ה' באיש. על פי דברי מוכר"א ז"ל
וידבר אלהים את כל הדברים כו' דהכוונה
דכל המצות כולן לא נאמרו רק בצביל
האחדות, כי צחסור אחת מהנה לא יכון
האחדות בלב איש, וזכו וידבר כו' כל
הדברים, ראה לומר כל התרי"ג מצות ה'
רק בצביל לאמר אנכי, וכען זה כי מרגלית

המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה
כנגדו שנאמר שויתי ה' לנגדי כו', וכמו כן
בכל מצוה ותפלה שלא לשמה בצביל אדם
הרי זה כקונה אדון לעצמו ועצדו לאדם זה
שטושה ומתפלל עצורו. וזכו אחרים על פני
היינו נגד השכינה צשעה תפלה ומצוה וכען,
עד כאן דברי פה קדוש יעקב זצוק"ל. (ו)
וזכו שאמר משה רבינו ע"ה אחרי אומרו
וללכת בדרכיו כו' כל זה לא יועיל רק
בתנאי לשמוע בקולו היינו לא יהי' לך
ששמענו מפי הגבורה שחטטה בלי שום פני'

מן אמר האמרת,
י אמרת להיות לך
וכוח על ידי ללכת
וכיים ולשמוע בקולו
אם בקולו ששמעו,
לכבר אמר ללכת כו'
בקולו צכפל צשינוי
אמרס ז"ל אנכי ולא
שמענו, (ה) וציאורו
שמעתי מפה קדוש
ז"ל דזכירי בזה על
לשמה חס ושלי'
על דרך אמרס ז"ל

תדרש נועם

קול ה' מפי הגבורה עצמו, דהיא המצוה של
לא יהי' לך אלהים אחרים על פני, היינו
להיות נשמר לעשות עבודתך בלי שום פני'
ולא בשביל דיראו אותך בני אדם, דאם
תעשה עבודתו רק בלתי לה' לברו, או
תזכה דיאמר לך ה' הבשורה, להיות לך
לאלהים, והבן זה ושים אותו על לכך ונגד
עיניך תמיד ואז יהי' טוב לך: L

(ב) (ז) או יתכן אומרו את ה' האמרת
היום להיות לך לאלהים, ויבואר על פי
דברי מוהר"א ז"ל (נע"א יתרו) וידבר אלהים
את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה'
אלהיך, דהכוונה הוא דכל המצות כולן לא
נאמרו רק בשביל קבלת האחדות של
אלוקותו ית"ש, כי אם יחסר אחת מהנה
מהמצות. או כבר לא יכון האחדות בלב
איש, וזה וידבר אלהים את כל הדברים
האלה, רצונו לומר דה' דיבר בקדשו כל
השש מאות ושלש עשרה מצות הכתובים
בתורה רק בשביל "לאמר אנכי ה' אלהיך"
היינו רק בשביל קבלת אחדותו ית"ש, ועל
כן עליך לקיים כל המצות, והבן זה כי היא
מרגלית טובה.

עושה איזה מצוה, והוא על דרך דאמרו
רז"ל (סנהדרין כב) המתפלל צריך שיראה
עצמו כאלו שכינה כנגדו שנאמר (תהלים מ),
שויתי ה' לנגדי תמיד, וכמו כן צריך
להיות זאת בכל מצוה דהוא עושה, ואם כן
זה המתפלל שלא לשמה, היינו דהוא
מתכוין בשביל דיראה אותו איזה אדם, הרי
זה כקונה אדון לעצמו דהרי הוא עובד
בתפלתו גם לאדם הזה, דהרי כל תפלתו
הוא בשביל דיראה זה האדם, וזהו דמזהיר
אותו הכתוב לא יהי' לך אלהים אחרים על
פני, היינו דלא תקנה אדון לעצמך נגד
ובפני השכינה דהיא אצלך בשעת התפלה
או עשיית המצוה, ולא יהי' לך או גם
אלהים אחרים והבן, עד כאן דברי פה
קדוש יעקב אבי זצוק"ל. L

← (ו) וזהו דאמר להם משה רבינו עליו
השלו' דאחרי אומרו והבטחתו להם דעל ידי
דיהי' וללכת בדרכיו על ידי כן תזכו
דהקב"ה יאמר להיות לך לאלהים, אמנם
עליכם לדעת דכל זה לא יועיל רק בתנאי
אם יהי' ההליכה בדרכיו באופן לשמוע
בקולו, היינו אם תהי' נזהר בזה דשמעת

- תלוי דיאמר זאת
אחר זמן, וזה יהי'
ולשמור חקיו וכו"
ר ללכת בדרכי ה',
קול ה' מדבר אליך
לך לאלהים.

ים ולשמוע בקולו
משיח צדקנו היום
דכאן הוא לכאורה
ללכת בדרכיו וכו',
ולשמוע בקולו,
בשינוי לשון, דאם
חוקיו, זה בוודאי
כן יתכן הענין על
כה) אנכי ולא יהי'

קדוש של אדוני
כתוב לא יהי' לך
כתוב מזהיר בזה
של שלא לשמה
או בשעה דהוא

וביאור א"ו וללה"ה בקדושת יום טוב (פ' בהעלותך) דהנה לפעמים אף שאדם עושה איזה עבירה, אם כוונתו רצויה לשמים אזי למצוה תחשב, וכמו שאמרו חז"ל (מיר עג): גדולה עבירה לשמה, ועל דרך שמינינו באהרן במעשה העגל שהיתה כוונתו לקדושת שמו יתברך, וכמו שפירש רש"י"ל (שמות לב ה) שאמר מוטב שיחלה צי הסרחון ולא בהם. נמצא אף שהלאוין מרובים מהעשין, מכל מקום לא היו קרוב להפסד, שהרי לפעמים יעבור על הלאוין בכוונה רצויה לשמים או למצוה יחשב, ושוב טוב לו שנצרא, עכ"ד.

אמנם מדברי א"ו וללה"ה בייטב לב (פ' שמיי) אנו למדין, דענין עבירה לשמה תליא בפלוגתא (כתובות ה). אי אזלינן בחר מחשבה או בחר מעשה, שהרי במעשה הוא עבירה ורק המחשבה הוא טובה שכוונתו לשמה, והשתא אי אזלינן בחר מחשבה שפיר דמי, אבל אי אזלינן בחר מעשה גם עבירה לשמה נחשב לפגם, עי"ש. וכן כתב בייטב לב (פ' תשא) לגבי עסק בתורה ומצות שלא לשמה, דאי אזלינן בחר מעשה, הרי עשה בפועל מעשה המצוה ועולה לרצון, אבל אי אזלינן בחר מחשבה, צריך שתהא מחשבתו זכה וללולה בלתי לה' לצדו, עכ"ד.

ובזה יש לפרש מאמרם (ברכות יז) כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שלא נצרא, דכיון שהוא עוסק בתורה שלא לשמה, הרי סובר דאזלינן בחר מעשה, ולא שייך ענין עבירה לשמה, ואם כן הלאוין מרובין, ובריאת

האדם קרוב להפסד יותר מלשכר, הלכך נוח לו שלא נצרא.

והן הן דברי התנא, כל העוסק בתורה לשמה כל העולם כולו כדאי הוא לו, כי העוסק בתורה לשמה בכוונה זכה לשם שמים, הרי סובר דאזלינן בחר מחשבה, ושייך הענין של עבירה לשמה, ושוב אמרינן נוח לו לאדם שנצרא, ועל כן כל העולם כולו כדאי הוא לו, כי תכלית הצריחה היתה בשביל אדם כזה שנות לו שנצרא.

7 ב כל העולם כולו כדאי הוא לו.

י"ל בהקדם קושים המפרשים על פי מה שאמרו חז"ל (מנח"א זוטא פ"ט) שיעקב ועשו חלקו בשני עולמות, עשו נטל חלקו בעולם הזה, ויעקב נטל חלקו לעולם הבא, אם כן היאך מנינו זרע יעקב אם ידינו ורגלינו להנות מטוב העולם הזה, הא כולו גזל הוא בידינו מחלקו של עשו.

ורת"ץ ביושב אהלים (פ' בהר עמוד טא) על פי מה דאמרינן בגמרא (סנהדרין כ:): כל האמור בפרשת מלך מלך מותר בו, וכתיב (שמואל א ח יד) זה יהיה משפט המלך אשר ימלוך עליכם וגו' שדומיכם יקח ונתן לעבדיו, הרי שיש כח וזכות ביד המלך להפקיע נכסים מאחד לחבירו כפי ראות עיניו, ולכן הקב"ה מלך העולם צדין הוא מפקיע מחלקו של עשו ונתנה לבני יעקב עבדיו. אך כתבו התוס' (ד"ה

על דדין זה נאמ' שראל ואם כן מ' הזה, הוא זכות ו' שהקב"ה הוא אף ועל כן הוא מפני ל

והנה כתב בנועם ז"ל לפרש לך אלהים אחרים ו' ומחשבות שלא לשו' כי העושה שלא ל' הרי זה בקונה אדו' זה שהוא עושה ו' את עבודתו (ע"י) וזהו אמרו לא יהי' היינו כשעומד ב' ומצוה, עכ"ד. (וי' המ

וזהו כל העוסק מכיון בכל לה' לצדו, ואין להתפאר נגד בני אדון אחד אדון ו' כולו כדאי הוא עולם הזה ואין דכיון שאמונתו י' הוא מלך יחיד עושה שמפקיע נ

הר"ל ל' אגון ט"ל קני' ט"ל י"א

מלך) דדין זה נאמר רק כשיש מלך אחד על ישראל. ואם כן מה שאנו נהנים מטוב עולם הזה, הוא בזכות האמונה מה שאנו מאמינים שהקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד במלכותו, ועל כן הוא מפקיע מחלקו של עשו ונתן לנו, עכ"ל.

והנה כתב בנועם מגדים (פ' תצ"ה) בשם אביו ז"ל, לפרש הפסוק (שמות כ ג) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, הזהיר בזה על פניות ומחשבות שלא לשמה בשעת התפלה או מראה, כי העושה שלא לשמה בשביל אדם וכדומה, הרי זה כקונה אדון לעצמו, שהוא עובד לאדם זה שהוא עושה ומתפלל במחשבה כדי שיראה את עבודתו (עי' חוה"ל שער יחוד המעשה פ"ט), והוא אומר לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, היינו כשעומד נגד השכינה בשעת תפלה ומראה, עכ"ל. (וכ"כ דרך פקודין מראה כו חלק המחשבה אות ה).

וזהו כל העוסק בתורה לשמה, היינו אם מכויין בכל מעשיו לשם שמים בלתי לה' לצדו, ואין לו שום פניות ומחשבות להתפאר נגד בני אדם, בשביל שאין לו רק אדון אחד אדון הכל ית"ש בלבד, כל העולם כולו כדאי הוא לו, שמותר להנות מטוב עולם הזה ואין זה גזל מחלקו של עשו, דכיון שאמונתו ית"ש תקועה בלבו שהקב"ה הוא מלך יחיד ומיוחד, הקב"ה דדין הוא עושה שמפקיע נכסים מן עשו ונתן לעבדיו בני ישראל.

נקרא ריע, אהוב, אוהב את המקום.

ל על פי מה שכתב בתפארת שלמה (פ' יתרו) הקשו הראשונים על מלות אהבת ה', היאך שייך לזוות על זה, והלא אהבה היא דבר התלויה בלב ולא תבא בהכרח, וכל שלא ירגיש דבר שיפעול בו החשק אינו אוהב אף אם יכריחונו במלות המלך. אך כתיב (מלאכי א ב) אהבתי אהבם אמר ה', וכן אנו אומרים קודם קריאת שמע אהבת עולם אהבתנו, כי על ידי התורה והמלות של בני ישראל, כביכול מתנווץ ומשפיע אור כבודו ונילווי אהבה בקרב לבבם, ומעצמיות אור הנשפע הם שבים לאהבתו ית"ש כמים פנים אל פנים, קל וחומר בן בנו של קל וחומר למלך מלכי המלכים הקב"ה, שכאשר מראה אותם האהבה לבני ישראל, בלי ספק ישוב האדם לאהבתו, על כן אנו אומרים קודם קריאת שמע הצותר בעמו ישראל באהבה, כי הוא השורש וההקדמה ליחוד שמע ישראל ואהבת את ה' אלהיך, להודיע שהוא אוהב אותך ומזריח בלבך קרן אהבתו, לכן ראה נא שימעורר בקרבך האור הקדוש הזה במקומו לאהבה אותו, עכ"ל.

וזהו כוונת דברי המשנה, שהעוסק בתורה נקרא ריע אהוב, היינו שהקב"ה מזריח בו אותות אהבה, והרי הוא אהוב לפניו יתברך, ומכאן זה הוא אוהב את המקום, כי כמים פנים אל פנים מתעורר בקרבנו אהבת

השי"ת. L

*

*

הלך יום

רה לשמה
די העוסק
מים, הרי
הענין של
לו לאדם
הוא לו
זה שנות

לו.

פי מה
שיעקב
ל חלקו
בא, אם
ורגליו
זל הוא

על פי
כ: כל
וכתיב
אשר
נבדיו,
כסים
קב"ה
עשו
ד"ה